

Poznámka k českému překladu: jedná se o neověřený překlad vypracovaný Ministerstvem průmyslu a obchodu. Původní anglická verze tohoto dokumentu je k dispozici na [webových stránkách OECD](#).

A. Směrnice OECD pro nadnárodní podniky: Doporučení pro odpovědné chování podniků v globálním kontextu

Text a komentář k doporučení

Předmluva

1. *Směrnice* OECD pro nadnárodní podniky (dále jen „*Směrnice*“) je doporučením adresovaným vládami nadnárodním podnikům. Cílem *Směrnice* je zajistit, aby fungování těchto podniků bylo v souladu s vládou politikou, posilovat vzájemnou důvěru mezi podniky a společnostmi, v níž fungují, napomoci ke zlepšení prostředí v oblasti zahraničních investic a zvyšovat příspěvek nadnárodních podniků k udržitelnému rozvoji. *Směrnice* je součástí Deklarace OECD o mezinárodních investicích a nadnárodních podnicích, jejíž další části se týkají národního zacházení, konfliktních požadavků na podniky a mezinárodních investičních pobídek a překážek. *Směrnice* zakotvuje dobrovolné zásady a standardy odpovědného chování podniků v souladu s platnými zákony a mezinárodně uznávanými standardy. Země, které ke *Směrnici* přistoupily, se zavazují ji implementovat v souladu s *Rozhodnutím Rady OECD o Směrnici OECD pro nadnárodní podniky*. Záležitosti upravené *Směrnici* mohou být rovněž upraveny vnitrostátním právem a mezinárodními závazky.

2. Mezinárodní obchod zaznamenal dalekosáhlé strukturální změny a samotná *Směrnice* se vyvíjela, aby tyto změny odrážela. Se vzestupem služeb a odvětví náročných na znalosti a s rozšířením ekonomiky založené na internetu hrají na mezinárodním trhu stále větší roli podniky v oblasti služeb a technologií. Na mezinárodních investicích se velké podniky stále podílejí hlavní měrou a trendem jsou rozsáhlé mezinárodní fúze. Zároveň se však zvýšily zahraniční investice i ze strany malých a středních podniků a tyto podniky nyní na mezinárodní scéně hrají významnou roli. Nadnárodní podniky se podobně jako jejich domácí protějšky rozvinuly, aby obsáhly širší škálu obchodních uspořádání a organizačních forem. Strategická spojení a užší vztahy s dodavateli a smluvními partnery mají tendenci smazávat hranice podniku.

3. Prudký rozvoj struktury nadnárodních podniků se rovněž odráží v jejich působení v rozvojových zemích, kde zahraniční přímé investice výrazně vzrostly. V rozvojových zemích se nadnárodní podniky diverzifikovaly a kromě primární produkce a těžby se orientují také na výrobu, montáž, rozvoj domácího trhu a na služby. Dalším klíčovým vývojem je nástup nadnárodních podniků z rozvojových zemí do role silných mezinárodních investorů.

4. Činnost nadnárodních podniků prostřednictvím mezinárodního obchodu a investic posílila a prohloubila vazby, které propojují jednotlivé země a regiony světa. Tyto činnosti přinášejí domácím a hostitelským zemím významný přínos. Tento přínos narůstá, když nadnárodní

podniky dodávají produkty a služby, které spotřebitelé chtějí kupovat za konkurenční ceny, a když poskytují investorům dobrou návratnost. Jejich obchodní a investiční činnost přispívá k účinnému využívání kapitálu, technologií a lidských a přírodních zdrojů. Usnadňují přenos technologií mezi jednotlivými regiony světa a vývoj technologií odrážejících místní podmínky. Podniky rovněž v hostitelských zemích prostřednictvím jak odborného vzdělávání (školení), tak podporou získávání zkušeností při zaměstnání podporují rozvoj lidského kapitálu a vytvářejí pracovní příležitosti.

5. Povaha, rozsah a rychlost hospodářských změn přinesly podnikům a dalším subjektům, které jsou s nimi ve vzájemném vztahu, nové strategické výzvy. Nadnárodní podniky mají příležitost zavádět osvědčené postupy v oblasti udržitelného rozvoje, které se snaží o zajištění soudržnosti mezi cíli ze sociální a hospodářské sféry a sféry životního prostředí. Schopnost nadnárodních podniků podporovat udržitelný rozvoj je velmi posílena, pokud k obchodu a investicím dochází na otevřeném, konkurenčním a vhodně regulovaném trhu.

6. Mnoho nadnárodních podniků názorně předvedlo, že respekt k vysokým standardům chování podniků může posílit růst. Dnešní konkurence je intenzivní a nadnárodní podniky čelí celé řadě právních, sociálních a regulačních úprav. V této souvislosti mohou mít některé podniky při pokusu o získání nepřiměřené konkurenční výhody pokušení zanedbávat vhodné normy a zásady chování. Takové způsoby několika firem mohou zpochybnit pověst většiny podniků a vyvolat obavy veřejnosti.

7. Mnoho podniků reagovalo na tyto obavy veřejnosti rozvojem interních programů, systémů vedení a řízení, které podtrhují jejich závazek k patřičné společensko-sociální odpovědnosti podniku, řádným způsobům a k vhodnému chování podniků a zaměstnanců. Některé z nich se obrátily na konzultační, auditorské a certifikační služby, čímž přispěly k hromadění odborných znalostí v těchto oblastech. Podniky také podpořily sociální dialog na téma vhodného chování podniků a spolupracují se zainteresovanými aktéry, a to i v kontextu iniciativ zahrnujících více aktérů, na vytvoření směrnic pro odpovědné chování podniků. Tato *Směrnice* objasňuje společná očekávání přistoupivších vlád ohledně chování podniků a poskytují podnikům a dalším aktérům referenční rámec. *Směrnice* tudíž doplňuje a posiluje privátní snahy o definici a provádění odpovědného chování podniků.

8. Vlády spolupracují jednak navzájem a jednak s jinými zúčastněnými aktéry za účelem posílení mezinárodního právního a politického rámce podnikání. Počátek tohoto procesu je spojován s prací Mezinárodní organizace práce na počátku dvacátého století. Dalším milníkem bylo přijetí Všeobecné deklarace lidských práv Organizací spojených národů v roce 1948. Následoval průběžný rozvoj standardů relevantních pro mnoho oblastí odpovědného chování podniků a tento proces pokračuje dodnes. OECD k tomuto procesu významně přispěla vytvořením standardů pro oblasti, jako je životní prostředí, boj proti korupci, zájmy spotřebitelů, správa a řízení podniků a daňová sféra.

9. Společným cílem přistoupivších vlád je jednak podporovat pozitivní přínos, který mohou nadnárodní podniky mít pro pokrok v oblasti hospodářství, životního prostředí a sociálních věcí, a jednak minimalizovat potíže, které může jejich rozličná činnost přinést. Při směřování k tomuto cíli jsou vlády v partnerské pozici s mnoha firmami, odbory a jinými nevládními organizacemi, které ke stejnému cíli směřují vlastní cestou. Vlády mohou pomoci prostřednictvím efektivních

domácích politik zahrnujících stabilní politiku v makroekonomické oblasti, nediskriminační zacházení s firmami, vhodnou regulaci a uvážený dohled, nestranný systém soudů a výkon práva a účinnou a čestnou státní správu. Vlády rovněž mohou pomoci udržováním a podporou vhodných standardů a politik na podporu udržitelného rozvoje a zapojením do pokračujících reforem s cílem zajistit účinnost a efektivitu činnosti veřejného sektoru. Vlády, které přijaly *Směrnici*, se zavazují k neustálému zkvalitňování jak domácí, tak zahraniční politiky s cílem zlepšit blahobyt a životní úroveň všech lidí.

I. Pojmy a zásady

1. *Směrnice* je souborem doporučení, společně adresovaným vládami nadnárodním podnikům. Poskytuje zásady a normy pro osvědčené postupy v souladu s platnými právními předpisy a mezinárodně uznávanými standardy. Dodržování *Směrnice* ze strany podniků je dobrovolné a není právně vymahatelné. Některé záležitosti upravené *Směrnici* však mohou být upraveny i vnitrostátním právem či předmětem mezinárodních závazků.

2. Řídit se vnitrostátním právem je primárním závazkem podniků. *Směrnice* nemá nahradit ani být nadřazena vůči vnitrostátním právním předpisům. *Směrnice* jde v mnoha případech nad rámec zákona, jejím účelem a cílem však není, aby se podniky dostaly do situace, kdy musí volit mezi rozporuplnými požadavky. V zemích, v nichž jsou vnitrostátní právní předpisy v rozporu se zásadami a standardy obsaženými ve *Směrnici*, by podniky měly vždy hledat způsoby, jak je v co nejvyšší míře dodržet, aniž by přitom porušovaly vnitrostátní předpisy.

3. Činnost nadnárodních podniků se rozšiřuje po celém světě, a proto by se mezinárodní spolupráce v této oblasti měla rozšířit do všech zemí. Přistoupivší vlády podporují podniky vyvíjející činnost na jejich území v dodržování *Směrnice* bez ohledu na místo podnikání, a to se zřetelem na konkrétní situaci každé hostitelské země.

4. Pro účely *Směrnice* není nutná přesná definice nadnárodních podniků. Tyto podniky fungují ve všech hospodářských odvětvích. Obvykle zahrnují společnosti nebo jiné subjekty registrované ve více než jedné zemi a propojené takovým způsobem, že mohou různými způsoby koordinovat svoji činnost. Zatímco jeden nebo více těchto subjektů může mít značný vliv na činnost jiných, stupeň jejich autonomie v rámci celého podniku se může u jednotlivých nadnárodních podniků značně lišit. Vlastnictví může být soukromé, státní nebo smíšené. *Směrnice* je určena všem subjektům v rámci nadnárodního podniku (mateřským společnostem a/nebo místním subjektům). Podle aktuálního rozdělení odpovědností mezi nimi se od různých subjektů očekává spolupráce a vzájemná pomoc pro usnadnění dodržování *Směrnice*.

5. Cílem *Směrnice* není zavádět rozdíly mezi zacházením s nadnárodními a domácími podniky, *Směrnice* reflektuje správné postupy pro všechny. Od nadnárodních i domácích podniků se tudíž očekává stejné chování ve všech takových oblastech dotčených *Směrnici*, které se vztahují na oba typy podniků.

6. Vlády si přejí podpořit dodržování *Směrnice* v co největším rozsahu. Ačkoliv se připouští, že malé a střední podniky nemusí být schopny její implementace ve stejném rozsahu jako větší

podniky, vlády přistoupivších zemí je podporují v dodržování doporučení *Směrnice* v co možná nejvyšší míře.

7. Přistoupivší vlády by neměly *Směrnici* využívat k ochranářským účelům ani způsobem zpochybňujícím komparativní výhody jakékoliv země, kde nadnárodní podniky investují.

8. Vlády mají právo stanovit podmínky, za jakých nadnárodní podniky vyvíjejí činnost v rámci jejich jurisdikce, a to při současném dodržení mezinárodního práva. Subjekty nadnárodních podniků umístěné v různých zemích podléhají právním předpisům platným v těchto zemích. Pokud nadnárodní podniky podléhají konfliktním požadavkům ze strany přistoupivších nebo třetích zemí, dotčeným vládám se doporučuje v dobré víře spolupracovat za účelem vyřešení případných problémů.

9. Přistoupivší vlády *Směrnici* přijímají s tím, že budou plnit své povinnosti při rovném zacházení s podniky, a to v souladu s mezinárodním právem a se svými smluvními závazky.

10. Jako prostředek ke snadnějšímu řešení právních problémů vzniklých mezi podniky a vládami hostitelských zemí jsou podporovány vhodné mezinárodní mechanismy řešení sporů, včetně arbitráže.

11. Přistoupivší vlády budou implementovat *Směrnici* a podporovat jejich používání. Zřídí národní kontaktní místa, která budou *Směrnici* prosazovat navenek a sloužit jako fórum pro diskuse týkající se všech záležitostí s touto *Směrnici* související. Přistoupivší vlády se budou rovněž podílet na vhodných hodnotících a konzultačních postupech určených k řešení otázek výkladu *Směrnice* v měnícím se světě.

II. Obecné postupy

Podniky by měly mít plně na zřeteli politiky zavedené v zemích, kde provádějí svoji činnost, a brát v úvahu stanoviska dalších zúčastněných aktérů. V tomto ohledu:

A. Podniky by měly:

1. Přispívat k pokroku v oblasti hospodářství, sociálních věcí a životního prostředí, a to za účelem dosažení udržitelného rozvoje.

2. Respektovat mezinárodně uznávaná lidská práva všech, kdo jsou jejich činností ovlivněni.

3. Podporovat rozvoj místního potenciálu úzkou spoluprací s místní komunitou, a to včetně představitelů obchodních zájmů, a také rozvoj činnosti podniku na domácích i cizích trzích v souladu s potřebou řádné obchodní praxe.

4. Podporovat tvorbu lidského kapitálu, zejména pak vytvářením pracovních příležitostí a podporou možností školení zaměstnanců.

5. Zdržet se vyhledávání nebo přijímání takových výjimek vztahujících se k lidským právům, životnímu prostředí, zdraví, bezpečnosti, pracovněprávním otázkám, daňové problematice, finančním pobídkám nebo jiným tématům, které nejsou uvažovány v zákonném nebo regulačním rámci.

6. Podporovat a dodržovat zásady řádného řízení podniku a rozvíjet a uplatňovat postupy řádného řízení podniku, a to i v rámci skupin podniků.

7. Rozvíjet a uplatňovat efektivní postupy samoregulace a systémy řízení, které umožňují vznik vztahu mezi podniky a společnostmi, v nichž tyto podniky fungují, založeného na vzájemné důvěře.

8. Podporovat povědomí o podnikové politice a její dodržování pracovníky zaměstnanými nadnárodními podniky, a to prostřednictvím vhodného šíření této politiky, včetně programů školení.

9. Zdržet se diskriminačních nebo disciplinárních opatření proti pracovníkům, kteří v dobré víře informují vedení nebo případně příslušné státní orgány o praktikách odporujících právním předpisům, *Směrnici* nebo podnikové politice.

10. Provádět proces náležité péče (*due diligence*), například zahrnutím tohoto principu do systémů řízení rizik společnosti, identifikovat, předcházet a zmírňovat skutečné i potenciální nepříznivé dopady popsané v odstavcích 11 a 12, a být zodpovědné za řešení těchto nepříznivých dopadů. Povaha a rozsah implementace principů náležité péče závisí na okolnostech dané situace.

11. Předcházet způsobování nebo přispívání k nepříznivým dopadům v záležitostech upravených touto *Směrnici* v důsledku vlastní činnosti a zajistit řešení těchto dopadů, pokud nastanou.

12. Snažit se předejít nepříznivým dopadům nebo je zmírnit i v případech, kdy podniky k těmto dopadům nepřispěly, avšak kdy tento dopad přímo souvisí s jejich provozem, produkty nebo službami prostřednictvím obchodního vztahu. Účelem není přenést odpovědnost ze subjektu, který způsobuje nepříznivý dopad, na podnik, s nímž má obchodní vztah.

13. Kromě řešení nepříznivých dopadů v oblastech, na něž se vztahuje *Směrnice*, podporovat, je-li to vhodné, obchodní partnery, včetně dodavatelů a subdodavatelů, aby aplikovali zásady odpovědného chování podniků v souladu se *Směrnici*.

14. Zapojovat příslušné zainteresované aktéry s cílem poskytnout skutečnou příležitost pro zohlednění jejich názorů ve vztahu k plánování a rozhodování o projektech a dalších aktivitách, které mohou mít značné důsledky pro místní komunity.

15. Zdržet se jakéhokoliv nevhodného zapojení v místních politických aktivitách.

B. Podnikům se doporučuje:

1. Patřičným způsobem za okolností, v nichž se nacházejí, podporovat snahy o spolupráci v příslušných fórech s cílem prosazovat svobodu internetu cestou respektování svobody vyjadřování, shromažďování a sdružování on-line.
2. Ve vhodných případech se podílet anebo podporovat soukromé či vícestranné iniciativy a sociální dialog o odpovědném řízení dodavatelského řetězce při zajištění, aby tyto iniciativy řádně zohledňovaly své sociální a ekonomické důsledky pro rozvojové země a dodržovaly existující mezinárodně uznávané standardy.

Komentář k obecným postupům

1. Kapitola *Směrnice* Obecné postupy je první, která obsahuje konkrétní doporučení pro podniky. Jako taková má význam, neboť udává tón a zavádí základní společné zásady pro konkrétní doporučení obsažená v následujících kapitolách.

2. Podnikům se doporučuje, aby spolupracovaly s vládami na tvorbě a provádění politik a právních předpisů. Tento proces může být obohacen, pokud budou brány v potaz postoje dalších aktérů ve společnosti, k nimž patří místní obyvatelstvo i podnikatelské kruhy. Obecně se rovněž má za to, že by vlády měly s podniky jednat průhledným způsobem a měly by tuto problematiku konzultovat s podnikatelskou sférou. Podniky by měly být chápány jako partneři vlády při rozvoji a využívání dobrovolných i regulačních přístupů (jedním z nich je i *Směrnice*) k politice, která se jich dotýká.

3. Neměl by nastat rozpor mezi činností nadnárodních podniků (dále jen "NP") a udržitelným rozvojem a účelem *Směrnice* je zajistit v tomto ohledu vzájemný soulad. Vztahy mezi hospodářským a sociálním pokrokem a pokrokem v oblasti životního prostředí jsou klíčové pro dosažení cíle udržitelného rozvoje.¹

4. IV. kapitola rozpracovává obecné doporučení odstavce A.2 k lidským právům.

5. *Směrnice* rovněž uznává a podporuje přínos, jaký mohou NP mít pro rozvoj místních kapacit v důsledku jejich činnosti v místních komunitách. Podobně i doporučení týkající se tvorby lidského kapitálu představuje výslovné a do budoucna zaměřené uznání příspěvku k individuálnímu lidskému rozvoji, který mohou NP nabídnout svým zaměstnancům a který zahrnuje nejen postupy při přijímání zaměstnanců, ale také jejich školení a další rozvoj. Součástí tvorby lidského kapitálu je i koncept nediskriminace při náboru zaměstnanců a v kariéerním postupu, celoživotní učení a další zvyšování kvalifikace při zaměstnání.

6. *Směrnice* doporučuje, aby se podniky obecně zdržely snahy získat výjimky, s nimiž nepočítají právní předpisy či regulační rámec upravující mimo jiné lidská práva, životní prostředí, ochranu zdraví a bezpečnost, pracovníprávní otázky, daně i finanční pobídky, aniž by však upírala podnikům právo usilovat o změnu právního nebo regulačního rámce. Výraz „nebo

¹ Jednu z obecně nejčastěji přijímaných definic udržitelného rozvoje obsahuje zpráva Světové komise pro životní prostředí a rozvoj (Komise Brundtlandové) za rok 1987: „Rozvoj, který naplňuje potřeby současné generace, aniž by ohrozil schopnost budoucích generací naplnit své potřeby.“

přijímání“ upozorňuje i na roli státu při nabízení těchto výjimek. Podobná ustanovení jsou obvykle určena vládám, ale mají přímý význam i pro NP. Je však nutné poznamenat, že existují případy, kdy konkrétní výjimky ze zákonů či dalších politik mohou být v souladu s těmito zákony z legitimních důvodů souvisejících s veřejnou politikou. Příklady jsou uvedeny v kapitolách o politice v oblasti životního prostředí a hospodářské soutěže.

7. *Směrnice* doporučuje, aby podniky uplatňovaly osvědčené postupy v oblasti správy a řízení podniků, které mohou čerpat ze Zásad OECD pro řízení a správu společností. Zásady žádají ochranu a umožnění výkonu práv akcionářů, včetně rovného zacházení s akcionáři. Podniky by měly uznávat práva zainteresovaných stran daná zákonem nebo vzájemnými smlouvami a podporovat aktivní spolupráci se zainteresovanými stranami při tvorbě bohatství, pracovních míst a zajišťování udržitelnosti ekonomicky zdravých podniků.

8. Zásady požadují, aby představenstvo mateřské společnosti zajistilo strategické řízení podniku, účinné sledování managementu a odpovědnost vůči podniku i akcionářům při zohledňování zájmů zainteresovaných stran. Při výkonu těchto povinností musí představenstvo zajistit jednotnost účetnictví a finančních výkazů podniku, včetně nezávislého auditu, příslušných kontrolních systémů, zejména řízení rizik, a finanční a operační kontroly a dodržování zákonů a příslušných standardů.

9. Zásady se vztahují na skupiny podniků, i když představenstvům dceřiných společností mohou ukládat povinnosti i právní předpisy zemí, v nichž jsou dceřiné společnosti založeny. Pokud je to možné, měly by se systémy pro dodržování právního chování a kontrolní systémy vztahovat i na tyto dceřiné společnosti. Povinnosti představenstva při sledování správy a řízení též zahrnují průběžnou kontrolu vnitřní struktury, která zajistí jasné linie odpovědnosti vedení v rámci celé skupiny.

10. Na státem vlastněné nadnárodní podniky se vztahují stejná doporučení jako na soukromé podniky, ale v případech, kdy je konečným vlastníkem stát, je dohled veřejnosti často zesílen. *Směrnice* OECD o Správě a řízení státních podniků je pro tyto podniky užitečná a je jim přesně šita na míru a doporučení v ní uvedená mohou podstatným způsobem zkvalitnit správu a řízení těchto podniků.

11. I když primární odpovědnost za zkvalitňování právního a institucionálního regulačního rámce spočívá na vládách, je z obchodního hlediska velmi žádoucí, aby podniky prováděly svou správu a řízení řádně.

12. Stále se rozšiřující síť nevládních samoregulačních instrumentů a opatření řeší aspekty chování podniků a vztahů mezi podniky a společnostmi. V tomto ohledu probíhá neustálý rozvoj ve finančním sektoru. Podniky si uvědomují, že jejich činnost má často sociální a ekologické důsledky. Dokladem je zavedení samoregulačních opatření a řídicích systémů podniky, které o dosahování těchto cílů usilují a přispívají tím i k udržitelnému rozvoji. Rozvoj podobných postupů podpoří i konstruktivní vztahy mezi podniky a společnostmi, v nichž působí.

13. Při efektivním uplatňování samoregulačních opatření se samozřejmě očekává, že podniky budou podporovat informovanost zaměstnanců o politikách společnosti. Doporučují se rovněž opatření na ochranu „informování o nežádoucích praktikách“ (*whistleblowing*), prováděného

v dobré víře a zahrnující i ochranu pro zaměstnance, kteří v případě, že nejsou včas přijata opatření k nápravě nebo v případě přiměřeného rizika negativních opatření vůči zaměstnancům ohlásí protiprávní jednání příslušným správním orgánům. Tato ochrana je obzvláště důležitá v oblasti boje s úplatkářstvím a v oblasti ochrany životního prostředí, má svůj význam i pro ostatní doporučení ve *Směrnici*.

14. Pro účely *Směrnice* se pojmem náležitá péče (*due diligence*) rozumí proces, který se stává nedílnou součástí systému rozhodování podniku a řízení rizik, v rámci něhož mohou podniky identifikovat, předcházet a zmírňovat skutečné i potenciální nepříznivé dopady své činnosti a být zodpovědné za jejich řešení. Náležitá péče může být součástí obecného systému řízení rizik společnosti, pokud v něm jde o více než jen pouhou identifikaci a řízení závažných rizik podniku samotného a zahrnuje rizika nepříznivých dopadů související se záležitostmi upravenými *Směrnici*. Potenciální dopady se řeší formou prevence nebo jejich zmírňováním a skutečné dopady se řeší formou nápravy. *Směrnice* se týká nepříznivých dopadů způsobených podnikem nebo dopadů, k nimž podnik přispěl anebo dopadů, které přímo souvisejí s jejich provozem, produkty nebo službami prostřednictvím obchodního vztahu, jak jej popisují odstavce A.11 a A.12. Náležitá péče může podnikům pomoci vyhnout se riziku takových nepříznivých dopadů. Pro účely tohoto doporučení by se „přispění“ k nepříznivému dopadu mělo vykládat jako podstatné přispění, tedy činnost, která způsobuje, umožňuje nebo dává podnět jinému subjektu, aby nepříznivý dopad způsobil, a nepatří k nim menší nebo nevýznamná přispění. Pojem „obchodní vztah“ zahrnuje vztahy s obchodními partnery, subjekty v dodavatelském řetězci a dalšími státními či nestátními subjekty, které mají přímou vazbu k obchodní činnosti, produktům nebo službám podniku. Doporučení obsažené v odstavci A.10 se vztahuje na ty skutečnosti upravené *Směrnici*, které se vztahují k nepříznivým dopadům. Nevztahuje se na kapitoly o Vědě a technologii, Hospodářské soutěži a Daních.

15. Povaha a rozsah náležité péče, například konkrétní kroky, které jsou v dané situaci vhodné, ovlivňují faktory, jako je velikost podniku, kontext jeho působení, konkrétní doporučení *Směrnice* a závažnost nepříznivých dopadů. Konkrétní doporučení pro provádění náležité péče v oblasti lidských práv jsou uvedena ve IV. kapitole.

16. Podnikům s velkým počtem dodavatelů se doporučuje určit obecné oblasti, v nichž je riziko výskytu nepříznivých dopadů největší, a na základě posouzení rizik u těchto dodavatelů přednostně provádět proces náležité péče.

17. Cíl vyhnout se způsobení či přispění k nepříznivým dopadům v oblastech, jichž se *Směrnice* týká, vlastní činností podniků, se vztahuje i na činnost podniků v dodavatelském řetězci. Vztahy v dodavatelském řetězci mají nejrůznější podobu, například franchising, licence nebo subdodávky. Subjekty, které dodavatelský řetězec tvoří, jsou často samy nadnárodními podniky a díky tomu se na podniky působící v zemích či pocházející se zemí, které přistoupily k Deklaraci, vztahují ustanovení *Směrnice*.

18. Pokud podnik v kontextu dodavatelského řetězce identifikuje riziko způsobení nepříznivých dopadů, měl by přijmout opatření nezbytná k tomu, aby jejich vzniku zabránil nebo aby zastavil jejich působení.

19. Pokud podnik identifikuje riziko přispění k nepříznivým dopadům, měl by přijmout nezbytné kroky k zabránění nebo ukončení jeho dalšího přispívání k tomuto dopadu a využít své váhy k tomu, aby v co největší míře zmírnil případné pokračující dopady. Má se za to, že taková váha existuje v případě, kdy je podnik schopen zajistit změnu nežádoucího postupu subjektu, který způsobuje újmu.

20. Splnit očekávání uvedené v odstavci A.12 by znamenalo, že podnik, který může podle okolností jednat sám anebo ve spolupráci s jinými subjekty, využije své váhy k tomu, aby ovlivnil subjekt, která způsobuje nepříznivý dopad, a tomuto dopadu tak předešel nebo jej zmírnil.

21. *Směrnice* zohledňuje skutečnost, že existují praktická omezení, která podnikům brání dosáhnout změny v chování jejich dodavatelů. Ty souvisejí s charakteristikou produktů, počtem dodavatelů, strukturou a složitostí dodavatelského řetězce, postavením podniku na trhu ve vztahu k jeho dodavatelům nebo jiným osobám v dodavatelském řetězci. Podniky jsou však také schopny ovlivnit své dodavatele smluvně, například formou manažerských smluv, kvalifikačních požadavků pro potenciální dodavatele, licenčních či franšizových smluv a hlasovacích trustů (*voting trusts*). Dalšími faktory, které mají svůj význam pro rozhodnutí o vhodné reakci na zjištěné riziko, jsou závažnost a pravděpodobnost nepříznivého dopadu a to, jak důležitý určitý dodavatel pro podnik je.

22. Vhodná reakce s ohledem na obchodní vztah může zahrnovat pokračování vztahu s dodavatelem během pokusu o zmírnění rizika; dočasné pozastavení vztahu po dobu pokusu o zmírnění rizika; anebo, jako poslední možnost, ukončení vztahu s dodavatelem buď po neúspěšném pokusu o zmírnění rizika, anebo v případě, že podnik považuje zmírnění za nemožné, či kdy je nepříznivý dopad příliš závažný. Podnik by měl také zohlednit potenciální negativní sociální a ekonomické důsledky související s jeho rozhodnutím vztah ukončit.

23. Podniky se rovněž mohou angažovat vůči svým dodavatelům a dalšími subjektům zapojeným do dodavatelského řetězce a ve spolupráci s dalšími zainteresovanými stranami podporovat zavedení zásad odpovědného chování podniků v souladu se *Směrnici* do jejich obchodních praktik, mimo jiné formou školení pracovníků a dalšími formami rozvoje kapacit. Pokud má dodavatel více zákazníků a je potenciálně vystaven konfliktním požadavkům ze stran různých kupujících, doporučuje se, aby se podniky zapojovaly – při řádném respektování pravidel hospodářské soutěže – do celoodvětvových společných aktivit s dalšími podniky, s nimiž mohou sdílet dodavatele a koordinovat politiku dodavatelského řetězce a strategii řízení rizik, mimo jiné formou sdílení informací.

24. Podnikům se rovněž doporučuje podílet se na soukromých či vícestranných iniciativách a sociálním dialogu o odpovědném řízení dodavatelského řetězce, které se konají v rámci proaktivní činnosti na základě Rozhodnutí Rady OECD o *Směrnici* OECD pro nadnárodní podniky a připojených Prováděcích pokynů.

25. Zapojení zainteresovaných stran znamená interaktivní proces, do něhož jsou zapojeni relevantní zainteresovaní zástupci, například formou schůzek, slyšení nebo konzultací. Pro efektivní zapojení zainteresovaných stran je charakteristická obousměrná komunikace, která závisí na dobré víře účastníků z obou stran. Tato účast může být zvláště užitečná při plánování a

rozhodování o projektech a dalších iniciativách, které se týkají například intenzivního využívání půdy nebo vody, jež by mohlo podstatným způsobem ovlivnit místní obyvatelstvo.

26. Odstavec B.1 uznává důležitou novou otázku. Nevytváří nové standardy ani nepředpokládá jejich vytvoření. Uznává nebo připouští skutečnost, že podniky mají zájmy, které budou dotčeny, a že jejich účast spolu s ostatními zainteresovanými stranami v diskusi o relevantních otázkách může přispět k jejich schopnosti i ke schopnosti druhých pochopit tuto problematiku a mít pozitivní přínos.

Zohledňuje skutečnost, že nové otázky mohou mít různé dimenze, a zdůrazňuje, že spolupráce by měla probíhat v rámci příslušných fór. Není zaujatý vůči postojům vlád v oblasti elektronického obchodování v rámci Světové obchodní organizace (WTO). Jeho účelem není nebrat ohled na další důležité veřejně politické zájmy, které mohou souviset s používáním internetu, které je nutné zohlednit.² A konečně, což platí o *Směrnici* obecně, jeho cílem není vytvářet rozporuplné požadavky na podniky v souladu s odstavci 2 a 8 kapitol *Směrnice* o pojmech a zásadách.

27. A konečně: je důležité poznamenat, že samoregulace a další iniciativy podobného rázu, včetně této *Směrnice*, by neměly nezákonně omezovat hospodářskou soutěž a neměly by se považovat za náhradu účinného právního řádu a státní regulace. Má se za to, že NP by se při zavádění kodexů a samoregulačních postupů měly vyhnout potenciálním účinkům, které narušují obchod či investování.

III. Zpřístupňování informací

1. Podniky by měly zajistit, aby byly včas zpřístupňovány přesné informace o všech zásadních záležitostech týkajících se jejich činnosti, struktury, finanční situace, výkonnosti, vlastnických vztahů a správy a řízení podniku. Tyto informace by měly být zpřístupněny za celý podnik a ve vhodných případech i dle obchodního či geografického uspořádání. Informační politiky podniků by měly být přesně přizpůsobeny povaze, velikosti a umístění podniku, a to s náležitým ohledem na náklady, obchodní tajemství a jiné konkurenční zájmy.

2. Informační politika podniků by měla zahrnovat mimo jiné důležité informace o:

- a) finančních a provozních výsledcích společnosti,
- b) cílech společnosti,
- c) hlavních akcionářích a držitelích hlasovacích práv, včetně struktury skupiny podniků a vztahů v rámci skupiny, a mechanismech podporujících kontrolu,
- d) politice odměňování členů představenstva a hlavních členů vedení a informace o členech představenstva, včetně jejich kvalifikace, procesu výběru, o pozicích v představenstvu jiných subjektů a o tom, zda představenstvo svého člena považuje za nezávislého,
- e) transakcích se spřízněnými stranami,
- f) předvídatelných rizikových faktorech,
- g) otázkách týkajících se pracovníků a jiných zúčastněných aktérů,
- h) řídicích strukturách a politikách, zejména obsahu případného kodexu či politiky pro správu a řízení podniku a o příslušném prováděcím procesu.

² Některé země v tomto ohledu odkazovaly na Tuniskou agendu pro informační společnost z roku 2005.

3. Podnikům se doporučuje, aby sdělovaly další informace, například:

- a) prohlášení o hodnotách či o chování podniku určené ke zveřejnění, včetně informací o podnikových politikách v oblastech upravených touto *Směrnici*, pokud jsou relevantní pro činnost podniku;
- b) informace o politikách a dalších kodexech chování, k nimž se společnost zaváže, o datu jejich přijetí a o zemích a subjektech, k nimž se tyto údaje vztahují;
- c) informace o dodržování těchto prohlášení a kodexů podnikem;
- d) informace o systémech, interním auditu, řízení rizik a dodržování právních předpisů;
- e) informace o vztazích s pracovníky a jinými zúčastněnými aktéry.

4. Podniky by měly nastavit vysoké standardy kvality v oblasti účetnictví a sdělování informací z finanční oblasti i jiných oblastí, včetně zpráv o případné činnosti v oblasti životního prostředí a sociální oblasti. Měly by se podávat rovněž informace o standardech a politikách, na jejichž základě se informace sestavují a zveřejňují. Výroční audit by měl provádět nezávislý, kompetentní a kvalifikovaný auditor, který poskytne externí a objektivní ujištění představenstvu a akcionářům o tom, že účetní závěrka ve všech významných ohledech věrně zobrazuje finanční situaci a výkonnost podniku.

Komentář ke zveřejňování informací

28. Účelem této kapitoly je podpořit lepší pochopení fungování nadnárodních podniků. Jasně a úplně informace o podnicích mají význam pro mnoho různých uživatelů, od akcionářů a finanční komunity po další zainteresované strany, jako jsou pracovníci, místní obyvatelstvo, zvláštní zájmové skupiny, vlády a společnost jako taková. K lepšímu pochopení podniků a jejich interakce se společností a životním prostředím ze strany veřejnosti by podniky měly fungovat průhledně a měly by reagovat na stále sofistikovanější požadavky veřejnosti na informace.

29. Informace zdůrazněné v této kapitole se týkají zveřejňování informací ve dvou oblastech. První soubor doporučení týkající se zveřejňování je shodný s položkami pro zveřejňování uvedenými v Zásadách OECD pro řízení a správu společností. Zásady obsahují poznámky, které poskytují další návod k požadovanému zveřejňování informací, a doporučení obsažená ve *Směrnici* by měla být vykládána v souvislosti s těmito poznámkami. První soubor doporučení týkajících se zveřejňování informací lze doplnit druhým souborem doporučení týkajících se zveřejňování, k jejichž dodržování jsou podniky nabádány. Doporučení týkající se zveřejňování se zaměřují především na veřejně obchodované společnosti. V té míře, v níž se to považuje za vhodné vzhledem k povaze, velikosti a oblasti působení podniků, by měly být i užitečným nástrojem ke zlepšení systémů řízení ve veřejně neobchodovatelných podnicích; například v podnicích v soukromém vlastnictví nebo ve státem vlastněných podnicích.

30. Požadavky na zveřejňování informací by neměly představovat pro podniky nepřiměřenou administrativní nebo nákladovou zátěž. Od podniků se také neočekává, že budou zveřejňovat informace, které by mohly ohrozit jejich konkurenční postavení, pokud takové zveřejnění nebude nutné k tomu, aby plně informovaly o investičních rozhodnutích, a pokud by nezveřejnění mohlo uvést investory v omyl. K rozhodování o tom, jaké informace by se měly rozhodně zveřejňovat, používá *Směrnice* konceptu podstatnosti. Podstatné informace lze definovat jako informace,

jejichž nezveřejnění nebo nepřesné zveřejnění by mohlo ovlivnit ekonomické rozhodování osob, které tyto informace používají.

31. *Směrnice* rovněž obecně uvádí, že informace by měly být vypracovány a zveřejněny v souladu s vysokými standardy kvality účetnictví a zveřejňování informací finanční i nefinanční povahy. To podstatným způsobem rozšiřuje schopnost investorů sledovat podnik díky spolehlivějším a lépe porovnatelným výkazům a lepšímu obrazu o jeho výkonech. Každoroční nezávislý audit, který *Směrnice* doporučuje, by měl přispět k lepší kontrole ze strany podniku a k lepšímu dodržování právního chování.

32. Zveřejňování informací se řeší ve dvou oblastech. První soubor doporučení žádá včasné a přesné zveřejňování všech podstatných otázek týkajících se firmy, včetně její finanční situace, výkonnosti, vlastnictví a řízení společnosti. Očekává se také, že firmy uveřejní dostatečné informace o odměňování členů představenstva a dozorčí rady (buď jednotlivě, nebo úhrnem), aby investoři mohli správně posoudit náklady a výhody soustav odměňování a působení pobídkových soustav, například opcí na akcie, na výkon firmy. Dalšími relevantními informacemi, které by se měly zveřejňovat, jsou transakce se spřízněnými stranami a závažné předvídatelné rizikové faktory a podstatné otázky týkající se pracovníků a dalších zainteresovaných osob.

33. *Směrnice* také podporuje druhý soubor zveřejňování informací nebo komunikace v oblastech, kde se standardy pro podávání výkazů teprve vyvíjejí, například v sociální oblasti, v oblasti životního prostředí nebo v rámci vykazování rizik. To platí zejména pro emise skleníkových plynů, neboť rozsah jejich sledování se rozšiřuje na přímé a nepřímé současné i budoucí emise vytvářené podniky i produkty; dalším příkladem je biodiverzita. Mnohé podniky podávají informace o širších souborech otázek, než jsou finanční výsledky, a považují zveřejnění takových informací za způsob, kterým prokazují svůj závazek k společensky přijatelnému jednání. V některých případech se tento druhý typ zveřejňování informací – nebo komunikace s veřejností a jinými stranami přímo ovlivněnými činností podniku – může týkat i subjektů, kterých se netýkají finanční výkazy podniku. Může jít například o informace týkající se činností dodavatelů a smluvních partnerů nebo partnerů při společném podnikání. Je obzvlášť důležité sledovat otázku přenosu aktivit škodlivých pro životní prostředí na partnery.

34. Mnohé podniky přijaly opatření, která jim mají pomoci dosáhnout souladu s právními předpisy a standardy podnikatelského chování a zvýšit průhlednost jejich operací. Stále více firem vydává dobrovolné kodexy, které jsou výrazem jejich závazku ctít etické hodnoty v takových oblastech, jako je životní prostředí, lidská práva, pracovní standardy, ochrana spotřebitelů či daňová problematika. Vyvíjejí se specializované systémy řízení, které pomáhají firmám dodržet tyto závazky – patří k nim informační systémy, provozní postupy a požadavky na školení zaměstnanců. Podniky spolupracují s nevládními organizacemi a mezivládními organizacemi při vypracování standardů pro podávání zpráv, čímž se zvyšuje schopnost podniků sdělit, jaký vliv má jejich činnost na trvale udržitelný rozvoj (příkladem je „Globální reportingová iniciativa“ – *Global Reporting Initiative*).

35. Podniky jsou vyzývány, aby poskytly snadný a finančně nenáročný přístup k publikovaným informacím a aby ke splnění tohoto cíle zvážily využití informačních technologií. Informace, které se dávají k dispozici uživatelům na domácím trhu, by měly být také k dispozici všem dalším zainteresovaným uživatelům. Podniky by mohly učinit kroky k poskytnutí informací

komunitám, které nemají přístup k tištěným médiím (například chudým komunitám lidí, které jsou přímo ovlivněny činností podniků).

IV. Lidská práva

Státy jsou povinny chránit lidská práva. Podniky by v rámci mezinárodně uznávaných lidských práv, mezinárodních závazků zemí, v nichž působí, v oblasti lidských práv a v souladu s platnými vnitrostátními právními předpisy měly:

1. Respektovat lidská práva, což znamená, že by se měly vyhnout porušování lidských práv jiných a měly by řešit nepříznivé dopady na lidská práva, na nichž se podílejí.
2. V kontextu vlastní činnosti se nezpůsobovat nebo nepřispívat k nepříznivým dopadům na lidská práva a řešit tyto dopady, pokud nastanou.
3. Hledat způsoby, jak předejít nebo zmírnit nepříznivé dopady na lidská práva, které přímo souvisejí s jejich obchodní činností, produkty nebo službami v důsledku obchodního vztahu, i když k těmto dopadům samy nepřispěly.
4. Zavést politiku, v níž se zaváže respektovat lidská práva.
5. Provádět řádnou péči v oblasti lidských práv, která bude odpovídat jejich velikosti, povaze a kontextu jejich působení a závažnosti rizik nepříznivých dopadů na lidská práva.
6. Umožnit průběh nebo spolupráci v rámci legitimních procesů na nápravě nepříznivých dopadů na lidská práva, pokud zjistí, že tyto vlivy způsobily nebo k nim přispěly.

Komentář k lidským právům

36. Tato kapitola začíná uvozující větou, která vymezuje rámec pro jednotlivá doporučení pro podniky v oblasti lidských práv. Staví na Rámci OSN pro podniky a lidská práva „Ochraňuj, respektuj a napravuj“ a je v souladu se Zásadami pro jeho implementaci.

37. V uvozující větě a v prvním odstavci se uznává, že státy jsou povinny chránit lidská práva a že podniky bez ohledu na svou velikost, obor podnikání, kontext, v němž fungují a vlastnickou a organizační strukturu by měly respektovat lidská práva všude, kde působí. Respekt pro lidská práva je globálním standardem očekávaného jednání podniků nezávisle na schopnosti anebo ochotě jednotlivých států plnit povinnosti v oblasti lidských práv, a nijak tyto povinnosti nezmenšuje.

38. Neschopnost státu vymáhat příslušné vnitrostátní právo nebo implementovat mezinárodní závazky v oblasti lidských práv anebo skutečnost, že jednájí v rozporu s těmito zákony či mezinárodními závazky, nezmenšuje očekávání, že podniky budou lidská práva respektovat. V zemích, v nichž jsou domácí právní předpisy v rozporu s mezinárodně uznávanými lidskými

právy, by měly podniky hledat způsob, jak je v co největší míře dodržet, aniž by přitom porušovaly vnitrostátní právo, v souladu s odstavcem 2 kapitoly o pojmech a zásadách.

39. Ve všech případech a bez ohledu na zemi nebo konkrétní kontext, v němž firma působí, by se mělo odkazovat přinejmenším na mezinárodně uznávaná lidská práva zakotvená v Mezinárodní listině lidských práv, kterou tvoří Všeobecná deklarace lidských práv a hlavní nástroje, v nichž byla kodifikována: Mezinárodní pakt o občanských a politických právech, Mezinárodní pakt o hospodářských, sociálních a kulturních právech a na zásady týkající se základních práv stanovených v Deklaraci Mezinárodní organizace práce o základních pravidlech a právech v práci z roku 1998.

40. Podniky mohou mít vliv v podstatě na celé spektrum mezinárodně uznávaných lidských práv. V praxi mohou být v určitých oborech či kontextu některá lidská práva ohrožena více než jiná, a budou tedy předmětem zvýšené pozornosti. Situace se však může měnit, takže by všechna práva měla podléhat pravidelnému posuzování. V závislosti na okolnostech může být nezbytné, aby podniky zvážily i další standardy. Podniky by například měly respektovat lidská práva osob z konkrétních skupin nebo populací, které vyžadují zvláštní pozornost, pokud na ně mají nepříznivý dopad v oblasti lidských práv. V této souvislosti nástroje OSN dále hovoří o právech původních obyvatel, osob z národnostních či etnických, náboženských či jazykových menšin, žen, dětí, osob s postižením a migrujících pracovníků a jejich rodin. V situacích ozbrojených konfliktů by podniky rovněž měly respektovat standardy mezinárodního humanitárního práva, které jim mohou pomoci vyhnout se riziku, že při provozu v tomto obtížném prostředí způsobí nepříznivé dopady nebo k nim přispějí.

41. Podle odstavce 1 spočívá řešení skutečných a potenciálních nepříznivých dopadů v oblasti lidských práv v přijímání příslušných opatření na jejich identifikaci, v předcházení, kde je to možné, v zmírňování potenciálních nepříznivých dopadů v oblasti lidských práv, v nápravě skutečných důsledků a převzetí zodpovědnosti za to, jak se nepříznivé dopady v oblasti lidských práv řeší. Pojem „porušování“ se týká nepříznivých dopadů, které může mít podnik pro lidská práva jednotlivců.

42. V odstavci 2 se doporučuje, aby se podniky vyhnuly způsobování nepříznivých dopadů v oblasti lidských práv nebo přispívání k nim jejich vlastní činností a aby je v případě jejich výskytu řešily. „Činnost“ může zahrnovat jak jednání, tak opomenutí. Pokud podnik způsobí nebo může způsobit nepříznivý dopad v oblasti lidských práv, měl by přijmout nezbytná opatření k tomu, aby tomuto dopadu zabránil nebo aby zastavil jeho působení. Pokud podnik k takovému dopadu přispěje nebo může přispět, měl by přijmout nezbytná opatření k tomu, aby přispívání k tomuto dopadu zabránil nebo aby jej ukončil, a využít svou váhu k tomu, aby v co největší míře zmínil případné přetrvávající dopady. Má se za to, že taková váha existuje v případě, kdy je podnik schopen zajistit změnu v praktikách subjektu, která způsobuje nepříznivý dopad v oblasti lidských práv.

43. Odstavec 3 se zabývá složitějšími situacemi, kdy podnik nepřispěl k nepříznivému dopadu v oblasti lidských práv, ale tento dopad přesto přímo souvisí s jeho provozem, produkty nebo službami nebo s jeho obchodními vztahy s jinými subjekty. Účelem odstavce 3 není přesunout odpovědnost ze subjektu, která nepříznivý dopad v oblasti lidských práv způsobila, na podnik, s nímž má obchodní vztah. Splnění očekávání uvedených v odstavci 3 by znamenalo, že podnik,

kteřý může podle okolností jednat sám nebo ve spolupřáci s jinými subjekty, využije své váhy k způsobení na subjekt, který nepřiznivě dopady v oblasti lidských práv způsobil, aby těmto dopadům předešel anebo je zmírnil. „Obchodní vztah“ zahrnuje vztahy s obchodními partnery, subjekty v dodavatelském řetězci a dalšími státními nebo nestátními subjekty, které mají přímou vazbu k obchodní činnosti, produktům nebo službám podniku. K faktorům, na jejichž základě se rozhodne o vhodných krocích v dané situaci, patří váha podniku vůči uvedenému subjektu, to, jak zásadní je její vztah k podniku, závažnost dopadu a to, zda ukončení vztahu s uvedeným subjektem nebude samo o sobě mít nepřiznivě dopady v oblasti lidských práv.

44. V odstavci 4 se doporučuje, aby podniky vyjádřily své odhodlání respektovat lidská práva prohlášením ve formě firemní politiky, která: (i) byla schválena nejvyšším vedením podniku; (ii) vychází z příslušných interních anebo externích odborných znalostí; (iii) stanoví, jaká očekávání má podnik v oblasti lidských práv od svých pracovníků, obchodních partnerů a dalších stran, které jsou přímo napojeny na jeho provoz, produkty anebo služby; (iv) je veřejně dostupná a interně i externě sdělena všem pracovníkům, obchodním partnerům a dalším relevantním stranám; (v) je zohledněna v operační politice a postupech nezbytných pro její zakotvení v rámci celého podniku.

45. Odstavec 5 doporučuje, aby podniky prováděly řádnou péči v oblasti lidských práv. Součástí tohoto procesu je posouzení skutečných a potenciálních dopadů v oblasti lidských práv, integrace a další řešení příslušných zjištění, sledování reakce a komunikace o tom, jak se dopady řeší. Náležitá péče v oblasti lidských práv může být součástí obecných systémů řízení rizik v podniku, pokud v ní jde o více než jen o identifikaci a řešení podstatných rizik pro podnik samotný, a zahrnuje také rizika pro držitele práv. Jde o průběžnou činnost, která zohledňuje skutečnost, že rizika v oblasti lidských práv se mohou měnit spolu s tím, jak se vyvíjí podnikání společnosti i kontext, v němž působí. Doplnkové pokyny k řádné péči, včetně náležité péče ve vztahu k dodavatelskému řetězci a k odpovídajícím reakcím na rizika, která vznikají v dodavatelských řetězcích, jsou uvedeny v odstavcích A.10 až A.12 kapitoly o Obecných postupech a v komentářích k nim.

46. Pro případ, kdy podnik prostřednictvím procesu náležité péče v oblasti lidských práv anebo jinak zjistí, že způsobil nepřiznivý dopad anebo k němu přispěl, doporučuje *Směrnice*, aby podniky měly zavedené postupy, které umožní nápravu situace. Některé situace vyžadují spolupřáci se soudními nebo státními mimosoudními systémy. V jiných může být účinným způsobem zajištění takového procesu mechanismus pro podávání stížností osobami potenciálně postiženými činností podniku na operační úrovni, pokud tyto mechanismy splňují kritéria legitimacy, dostupnosti, předvídatelnosti, rovnosti, kompatibility se *Směrnici* a transparentnosti a vycházejí z dialogu a zapojení aktérů s cílem shodnout se na řešení. Tyto mechanismy může spravovat podnik sám nebo ve spolupřáci s ostatními zainteresovanými stranami a mohou být vhodným zdrojem průběžně získávaných zkušeností. Mechanismy pro podávání stížností na operační úrovni by se neměly používat k podkopání role odborů při řešení pracovních sporů ani by neměly bránit přístupu k soudním a mimosoudním mechanismům pro podávání stížností, včetně národních kontaktních míst podle *Směrnice*.

V. Zaměstnanost a pracovněprávní vztahy

Podniky by měly v rámci příslušných právních předpisů a běžných pracovněprávních vztahů a postupů a příslušných mezinárodních pracovních standardů:

1. a) respektovat právo pracovníků zaměstnaných nadnárodním podnikem ustavovat anebo vstupovat do odborů a jiných reprezentativních organizací, které si sami zvolí;
b) respektovat právo pracovníků zaměstnaných nadnárodním podnikem na uznání odborů a jiných reprezentativních organizací, které si tyto pracovníci zvolí, pro účely kolektivního vyjednávání a účastnit se konstruktivních jednání s těmito zástupci, a to samostatně nebo prostřednictvím sdružení zaměstnavatelů, a to za účelem dosažení dohody o podmínkách zaměstnání;
c) přispívat k účinnému odstraňování dětské práce a přijímat bezprostřední a účinná opatření k zajištění zákazu a odstranění nejhorších forem dětské práce jako naléhavé otázky;
d) přispívat k eliminaci všech forem nucené nebo povinné práce a přijímat příslušné kroky k zajištění, aby nucená nebo povinná práce v jejich provozech neexistovala;
e) ve všech svých provozech se řídit zásadou rovných příležitostí a rovného zacházení v práci a nediskriminovat své pracovníky co se týče zaměstnávání a povolání na základě rasy, barvy pleti, pohlaví, náboženství, politického názoru, národnostního nebo sociálního původu nebo jiného stavu, pokud takový výběr týkající se charakteristiky pracovníků nepodporuje zavedené vládní politiky specificky prosazující větší rovnost pracovních příležitostí nebo nesouvisí se základními předpoklady uvedeného pracovního místa.
2. a) Poskytovat zástupcům pracovníků materiální možnosti, jež mohou být nezbytné k vypracování efektivních kolektivních smluv.
b) Poskytovat zástupcům pracovníků informace nezbytné ke smysluplným jednáním o podmínkách zaměstnání.
c) Poskytovat informace pracovníkům a jejich zástupcům, které jim umožní získat skutečný a přesný obraz o výkonnosti subjektu anebo, je-li to vhodné, celého podniku.
3. Podporovat konzultace a spolupráci mezi zaměstnavateli a pracovníky a jejich zástupci ve věcech společného zájmu.
4. a) Dodržovat standardy zaměstnávání a pracovněprávních vztahů, které nejsou méně příznivé než standardy dodržované srovnatelnými zaměstnavateli v hostitelské zemi.
b) Pokud nadnárodní podniky působí v rozvojových zemích, kde nutně neexistují srovnatelní zaměstnavatelé, poskytovat nejlepší možnou mzdu, zaměstnanecké výhody a pracovní podmínky, v souladu s vládní politikou. Tyto faktory by měly odpovídat ekonomickému postavení podniku, ale měly by být nejméně dostatečné k tomu, aby uspokojovaly základní potřeby pracovníků a jejich rodin.
c) Učinit přiměřené kroky k zajištění bezpečnosti a zdraví při práci ve svých provozech.
5. Zaměstnávat při své činnosti v co nejvyšší možné míře místní pracovníky a poskytovat školení ke zlepšení úrovně kvalifikace, a to ve spolupráci se zástupci pracovníků a ve vhodných případech s příslušnými státními orgány.

6. Při úvahách o změnách vlastní činnosti, které by mohly mít významný vliv na zaměstnanost, zejména pak v případě uzavření subjektu, které by obnášelo hromadné propouštění, oznámit s přiměřeným předstihem takové změny zástupcům pracovníků, které zaměstnávají a jejich organizacím a ve vhodných případech také odpovídajícím státním orgánům, a spolupracovat se zástupci pracovníků a příslušnými státními orgány za účelem co možná největšího zmírnění nepříznivých následků. S ohledem na konkrétní okolnosti každého případu by bylo vhodné, kdyby vedení podniku mohlo oznámit takovou skutečnost před přijetím konečného rozhodnutí. Rovněž je možno použít dalších prostředků ke spolupráci na zmírnění dopadu takových rozhodnutí.

7. V souvislosti s jednáními vedenými v dobré víře se zástupci pracovníků o podmínkách zaměstnání nebo při výkonu práva pracovníků na sdružování v organizacích nezastrašovat přesunutím celé provozní jednotky nebo její části z dotyčné země ani přesunutím pracovníků z poboček podniku v jiných zemích s cílem nekalým způsobem ovlivňovat uvedená jednání nebo bránit výkonu práva na sdružování v organizacích.

8. Umožnit oprávněným zástupcům pracovníků, které zaměstnávají, jednat o kolektivní smlouvě nebo otázkách pracovněprávních vztahů a umožnit jednajícím stranám konzultace v otázkách společného zájmu se zástupci vedení oprávněnými rozhodovat v těchto otázkách.

Komentář k zaměstnanosti a pracovněprávním vztahům

47. Tato kapitola je uvedena větou obsahující odkaz na „příslušné“ právní předpisy, kde je cílem uznat skutečnost, že nadnárodní podniky při svých operacích podléhajících jurisdikci určitých zemí mohou současně podléhat národním nebo nadnárodním úrovním regulace týkající se otázek zaměstnání a kolektivních pracovněprávních vztahů. Termíny „běžné pracovněprávní vztahy“ a „postupy v zaměstnávání“ jsou dostatečně široké, aby dovolily různou interpretaci s ohledem na různé národní okolnosti – například různé možnosti pro kolektivní vyjednávání, které zaměstnancům umožňují národní právní předpisy.

48. Kompetentním orgánem pro stanovení a práci s mezinárodními standardy práce a pro prosazování základních práv při práci je Mezinárodní organizace práce (MOP – *International Labour Organisation*, ILO). To se stanoví v Deklaraci základních zásad a práv při práci MOP z roku 1998. *Směrnice* jakožto nezávazný instrument sehrává roli při prosazování dodržování těchto standardů a zásad v nadnárodních podnicích. Ustanovení v této kapitole *Směrnice* odpovídají příslušným ustanovením zmíněné deklarace z roku 1998 a také ustanovením Tripartitní deklarace zásad MOP o nadnárodních podnicích a sociální politice z roku 1977, jejíž poslední revize proběhla v roce 2006 (Deklarace MOP o nadnárodních podnicích). Deklarace MOP o nadnárodních podnicích stanoví zásady v oblasti zaměstnávání, školení, pracovních podmínek a pracovněprávních vztahů, zatímco *Směrnice* OECD pokrývá hlavní aspekty chování firem. *Směrnice* OECD a Deklarace MOP o nadnárodních podnicích se týkají chování, které se od podniků očekává, a oba dokumenty jsou zamýšleny tak, aby se doplňovaly a nedostávaly se do vzájemného rozporu. Deklarace MOP o nadnárodních podnicích může být proto užitečná pro porozumění *Směrnici* OECD v tom smyslu, že zachází do větších podrobností. Odpovědnost za následné kroky podle Deklarace MOP o nadnárodních podnicích a *Směrnice* OECD je však institucionálně oddělena.

49. Terminologie použitá v V. kapitole odpovídá terminologii Deklarace MOP o nadnárodních podnicích. Spojení „pracovníci zaměstnaní u nadnárodních podniků“ a „pracovníci, které zaměstnávají“ mají mít stejný význam jako v Deklaraci MOP o nadnárodních podnicích. Tyto výrazy odkazují na pracovníky, kteří jsou v „pracovněprávním vztahu s nadnárodním podnikem“. Podniky, které chtějí pochopit rozsah svých povinností podle V. kapitoly, najdou užitečný návod, jak zjistit, zda existuje pracovněprávní vztah v kontextu *Směrnice*, v demonstrativním seznamu indikátorů stanovených v Doporučení MOP č. 198 z roku 2006, odstavce 13 (a) a (b). Kromě toho se uznává, že pracovněprávní uspořádání se mění a vyvíjí a že se od podniků očekává, že nastaví své vztahy s pracovníky tak, aby zabránily podpoře, podněcování k nebo účasti na skrytých formách zaměstnávání. Skryté formy pracovněprávních vztahů jsou ty, kdy zaměstnavatel jedná s osobou jinak než se zaměstnancem způsobem, který skrývá jeho skutečné právní postavení.

50. Cílem těchto doporučení není zasahovat do skutečných občanskoprávních a obchodních vztahů, ale spíše zajistit, aby osoby v zaměstnaneckých vztazích požívaly ochrany, která jim má být poskytnuta v kontextu *Směrnice*. Uznává se, že i při neexistenci pracovněprávního vztahu budou podniky jednat v souladu s doporučeními týkajícími se náležité péče na základě rizik a dodavatelského řetězce obsaženými v odstavcích A.10 až A.13 II. Kapitoly o obecných postupech.

51. První odstavec této kapitoly slouží ke znovuuvedení všech čtyř základních zásad a práv při práci, které jsou obsaženy v Deklaraci MOP z roku 1998, tj. svobody sdružování a práva na kolektivní vyjednávání, účinné odstranění dětské práce, vymýcení všech forem nucené nebo povinné práce a nediskriminace v zaměstnání a povolání. Tyto zásady a práva jsou rozpracovány formou konkrétních práv a povinností v úmluvách MOP, které jsou považovány za základní.

52. Odstavec 1c) doporučuje nadnárodním podnikům přispět k účinnému odstranění dětské práce ve smyslu Deklarace MOP z roku 1998 a úmluvy MOP č. 182 o nejhorsích formách dětské práce. Zavedenými instrumenty MOP o dětské práci jsou Úmluva č. 138 a Doporučení č. 146 (obě z roku 1973) o nejnižším věku pro vstup do zaměstnání. Nadnárodní podniky mohou svou praxí vztahů se zaměstnanci a vytvářením vysoce kvalitních a dobře placených pracovních míst a svým příspěvkem k ekonomickému růstu sehrát pozitivní roli při působení na základní příčiny chudoby obecně, a zvláště na práci dětí. Důležité je uznat a posilovat roli nadnárodních podniků a jejich příspěvek k hledání trvale udržitelných řešení problému dětské práce. V tomto ohledu stojí zejména za zmínku zvyšování standardů vzdělanosti dětí v hostitelských zemích.

53. Odstavec 1d) doporučuje, aby podniky přispěly k odstranění všech forem nucené a povinné práce, což je další zásada odvozená z Deklarace MOP z roku 1998. Odkaz na toto základní pracovní právo je založen na Úmluvách MOP č. 29 z roku 1930 a č. 105 z roku 1957. Úmluva č. 29 požaduje, aby vlády „potlačily v co nejkratší době užívání nucené a povinné práce ve všech jejích formách“, zatímco Úmluva č. 105 žádá vlády, aby „potlačily a nevyužívaly v jakékoliv formě nucenou nebo povinnou práci“ pro určité vyjmenované účely (například jako prostředek politického nátlaku nebo pracovní kázně) a „aby přijaly účinná opatření, aby zajistily (její) okamžité a úplné odstranění“. Současně se rozumí, že MOP je kompetentní organizací pro obtížný problém práce vězňů, zejména když se jedná o přidělování vězňů na práci (nebo jejich

dávání k dispozici) soukromým jednotlivcům, soukromým společnostem a soukromým právníckým osobám.

54. Má se za to, že odkaz na zásadu nediskriminace v zaměstnání a povolání obsažený v odstavci 1e) se vztahuje na podmínky přijímání do zaměstnání, přidělování práce, propouštění, odměňování a benefity, kariérní postup, převedení či přemístění, výpověď, vzdělávání a odchod do důchodu. Seznam nedovolených důvodů diskriminace je převzat z Úmluvy MOP č. 111 z roku 1958, z Úmluvy o ochraně mateřství č. 183 z roku 2000, Úmluvy č. 159 o pracovní rehabilitaci a zaměstnávání invalidů z roku 1983, z Doporučení č. 162 o starších pracovnících z roku 1980 a Doporučení č. 200 o HIV a AIDS a světě práce z roku 2010. Má se za to, že jakékoliv rozlišování, vylučování nebo preference z těchto důvodů představují porušení úmluv, doporučení nebo sbírek zásad (kodexů). Pojem „jiný stav“ pro účely *Směrnice* odkazuje na činnost v odborových organizacích a osobní charakteristiky, jako jsou věk, postižení, těhotenství, rodinný stav, sexuální orientace nebo nakažení virem HIV. V souladu s ustanoveními odstavce 1e se očekává, že podniky budou prosazovat rovné příležitosti pro ženy a muže se zvláštním důrazem na stejná kritéria pro výběr, odměňování a kariérní postup a stejné používání těchto kritérií a že zabrání diskriminaci nebo propouštění na základě sňatku, těhotenství nebo rodičovství.

55. V odstavci 2c) této kapitoly se říká, že informace, které firmy poskytují svým pracovníkům a jejich zástupcům, mají poskytnout možnost utvořit si „správný a pravdivý obrázek“ o výkonnosti firmy. Vztahuje se to na následující faktory: struktura podniku, jeho ekonomická a finanční situace a výhled do budoucnosti, trendy zaměstnanosti a očekávané podstatné změny činnosti s přihlédnutím k legitimním požadavkům na dodržování obchodního tajemství. Zvažování dodržení obchodního tajemství může znamenat, že nebudou poskytnuty informace o některých otázkách nebo že mohou být poskytnuty jen při existenci určitých záruk.

56. Odkaz na konzultativní formy zapojení pracovníků v odstavci 3 kapitoly byl převzat z Doporučení MOP č. 94 z roku 1952 o konzultacích a spolupráci mezi zaměstnavateli a pracovníky na podnikové úrovni. Je také v souladu s ustanovením, které je obsaženo v Deklaraci MOP o nadnárodních podnicích. Takováto konzultativní uspořádání by neměla být náhradkou za právo pracovníků vyjednávat o podmínkách zaměstnání. Doporučení týkající se konzultativních uspořádání ve vazbě na pracovní právní otázky je také součástí odstavce 8.

57. V odstavci 4 pod pojmem pracovních standardů je zahrnuto odměňování a dohody o pracovní době. Z odkazu na bezpečnost a ochranu zdraví při práci vyplývá, že se od nadnárodních podniků očekává, že se budou řídit platnými regulačními standardy a odvětvovými normami s cílem minimalizovat riziko pracovních úrazů a poškození zdraví, jejichž příčinou je nebo mají spojitost se zaměstnáním nebo k nim dojde v jeho průběhu. Toto ustanovení vybízí podniky, aby zvýšily úroveň svých opatření v oblasti bezpečnosti práce a ochrany zdraví při práci ve všech částech svých provozů, a to i když to nemusí být formálně vyžadováno platnými právními předpisy zemí, v nichž působí. Podniky se také vyzývají, aby respektovaly možnost pracovníků opustit pracovní místo v případech, kdy se mohou rozumně domnívat, že daná situace představuje bezprostřední a závažné ohrožení jejich zdraví a bezpečnosti. Vzhledem k důležitosti těchto ustanovení a k jejich souvislostem s dalšími doporučeními jsou otázky zdraví a bezpečnosti zmíněny i v jiných částech *Směrnice*, zejména v kapitolách o zájmech spotřebitelů a o životním prostředí. Doporučení MOP č. 194 z roku 2002 obsahuje demonstrativní seznam nemocí z povolání a kodexy postupů a pokyny, jimiž se podniky mohou řídit při implementaci tohoto doporučení *Směrnice*.

58. Doporučení v odstavci 5 této kapitoly vybízí NP, aby najímaly dostatečný podíl místních pracovních sil včetně řídicího personálu a poskytovaly jim školení. Text v tomto odstavci týkající se školení a kvalifikační úrovně doplňuje znění odstavce A.4 kapitoly o obecných postupech, který vybízí k budování lidského kapitálu. Odkazy na místní pracovníky doplňuje text, který podporuje budování místních kapacit v odstavci A.3 kapitoly o obecných postupech. V souladu s Doporučením MOP č. 195 o rozvoji lidských zdrojů z roku 2004 se podnikům rovněž doporučuje, aby v co největší možné míře investovaly do školení a celoživotního učení a zajistily přitom rovné příležitosti přístupu ke vzdělávání ženám a dalším zranitelným skupinám, jako jsou mladí lidé, nekvalifikované osoby, lidé s postižením, migrující a starší pracovníci a příslušníci původního obyvatelstva.

59. Odstavec 6 doporučuje podnikům informovat zástupce pracovníků a příslušné státní orgány s přiměřeným předstihem o změnách v činnosti podniku, které budou mít značný vliv na život jejich pracovníků, zejména ukončení činnosti organizační jednotky, jehož důsledkem bude kolektivní propouštění pro nadbytečnost nebo výpovědi. Jak je zde uvedeno, účelem tohoto ustanovení je poskytnout možnost pro spolupráci na zmírnění účinků těchto změn. Je to významná zásada, kterou je možné najít v řadě zákonů přistoupivších zemí týkajících se pracovněprávních vztahů a v jejich praxi, i když přístupy k zajištění příležitosti ke smysluplné spolupráci nejsou ve všech přistoupivších zemích stejné. V tomto odstavci se také uvádí, že by za určitých konkrétních okolností bylo vhodné, kdyby vedení podniku mohlo poskytnout tyto informace před konečným rozhodnutím. Oznamení před konečným rozhodnutím je ostatně charakteristickým rysem zákonů a praxe pracovněprávních vztahů v mnoha přistoupivších zemích. Není to však jediný prostředek, jak zajistit smysluplnou spolupráci ke zmírnění následků takových rozhodnutí; zákony a praxe zúčastněných zemí odkazují na další prostředky, jako například stanovení lhůty, během níž musí proběhnout konzultace před realizací rozhodnutí.

VI. Životní prostředí

Podniky by měly v souladu s právními a správními předpisy a postupy v zemích, kde provozují svoji činnost, a se zřetelem na příslušné mezinárodní dohody, zásady, cíle a normy brát patřičný ohled na potřebu ochrany životního prostředí, veřejného zdraví a bezpečnosti a měly by obecně provádět svou činnost způsobem přispívajícím k širšímu cíli udržitelného rozvoje.

Podniky by měly zejména:

1. Zavést a udržovat systém environmentálního managementu vhodný pro konkrétní podnik, a to včetně:

- a) shromažďování a vyhodnocování vhodných a včasných informací týkajících se dopadů jeho činnosti na životní prostředí, zdraví a bezpečnost;
- b) stanovení měřitelných cílů a ve vhodných případech cílů vedoucích k lepším výsledkům v oblasti ochrany životního prostředí a využívání zdrojů, včetně pravidelného vyhodnocování další opodstatněnosti těchto cílů; pokud je to vhodné, měly by cíle odpovídat příslušným vnitrostátním politikám a mezinárodním závazkům v oblasti životního prostředí;
- c) pravidelného sledování a ověřování pokroku směrem k cílům v oblasti životního prostředí, zdraví a bezpečnosti.

2. S ohledem na problémy týkající se nákladů, obchodního tajemství a ochrany práv k duševnímu vlastnictví:

a) poskytovat veřejnosti a pracovníkům přiměřené, měřitelné, ověřitelné (pokud je to možné) a včasné informace o možných dopadech činnosti podniku na životní prostředí, zdraví a bezpečnost, což může zahrnovat i informování o pokroku při zlepšování výsledků v oblasti ochrany životního prostředí; a

b) vhodným způsobem a včas informovat obyvatelstvo přímo ovlivněné environmentálními, zdravotními a bezpečnostními politikami podniku a jejich prováděním a také s tímto obyvatelstvem uvedené politiky konzultovat.

3. Vyhodnocovat a řešit v rámci rozhodovacího procesu předvídatelné dopady na životní prostředí, zdraví a bezpečnost související s postupy, zbožím a službami podniku, a to po celou dobu jejich životního cyklu, s cílem se jim vyhnout anebo, pokud to není možné, je alespoň zmírnit. Pokud mají navrhované aktivity podstatný dopad na životní prostředí, zdraví či bezpečnost a pokud o nich rozhoduje příslušný orgán, vypracovat odpovídající posouzení vlivu na životní prostředí.

4. Pokud podle vědeckého a technického chápání rizik existuje hrozba vážného poškození životního prostředí, a to i s ohledem na lidské zdraví a bezpečnost, nepoužívat nedostatek vědecké jistoty jako důvod odkladu nákladově efektivních opatření k prevenci nebo minimalizaci takové škody.

5. Udržovat plány pro řešení nouzových situací sloužící k prevenci, zmírňování a kontrole závažných poškození životního prostředí a zdraví způsobených jejich činnostmi, včetně havárií a stavů nouze, a mechanismy okamžitého informování příslušných orgánů.

6. Snažit se o neustálé zlepšování výsledků společnosti v oblasti ochrany životního prostředí, a to na úrovni podniku, a pokud je to vhodné, tak i na úrovni dodavatelského řetězce, podporou činností, jako jsou:

a) zavádění takových technologií a provozních postupů ve všech částech podniku, které odrážejí standardy aktivit v oblasti životního prostředí v té části podniku, která je v tomto ohledu nejlepší;

b) vývoj a poskytování výrobků a služeb, jež nemají žádný neblahý dopad na životní prostředí, jsou bezpečné při zamýšleném používání, snižují emise skleníkových plynů, jsou úsporné, pokud jde o spotřebu energie a přírodních zdrojů, mohou být opětovně použity, recyklovány nebo bezpečně zničeny;

c) podpora lepší informovanosti zákazníků, pokud jde o dopady používání výrobků a služeb dotyčného podniku na životní prostředí, včetně poskytování přesných informací o jeho produktech (například o emisích skleníkových plynů, biologické rozmanitosti, efektivitě využívání zdrojů nebo dalších environmentálních záležitostech); a

d) výzkum a hodnocení způsobů, jak z dlouhodobého pohledu zlepšovat výsledky podniku v oblasti ochrany životního prostředí, například vytvářením strategií pro snižování emisí, efektivním využíváním zdrojů a recyklací, nahrazováním nebo omezováním používání toxických látek nebo strategií v oblasti biologické rozmanitosti.

7. Poskytovat pracovníkům vhodné vzdělávání a školení v otázkách životního prostředí, zdraví a bezpečnosti, včetně zacházení s nebezpečnými látkami a prevence environmentálních škod,

stejně jako v obecnějších oblastech environmentálního managementu, jako jsou postupy hodnocení vlivu na životní prostředí, styk s veřejností a environmentální technologie.

8. Přispívat k tvorbě veřejné politiky, která je smysluplná ve vztahu k životnímu prostředí a zároveň ekonomicky účinná, například prostřednictvím partnerství nebo iniciativ posilujících povědomí o životním prostředí a jeho ochraně.

Komentář k životnímu prostředí

60. Text kapitoly o životním prostředí obecně odráží principy a cíle obsažené v Deklaraci z Ria o životním prostředí a rozvoji a v Agendě 21 (v rámci Deklarace z Ria). Přihlíží také k Úmluvě o přístupu k informacím, účasti veřejnosti na rozhodování a přístupu k právní ochraně v záležitostech životního prostředí (Aarhuská úmluva) a odráží standardy obsažené v takových instrumentech, jako je norma ISO týkající se systémů environmentálního managementu.

61. Rozumný environmentální management je důležitou součástí trvale udržitelného rozvoje a stále více se na něj nahlíží jako na společenskou odpovědnost a současně obchodní příležitost. Nadnárodní podniky mají důležitou úlohu v obou ohledech. Vedoucí pracovníci těchto podniků by proto měli v rámci svých podnikatelských strategií věnovat odpovídající pozornost otázkám životního prostředí. Zlepšování výsledků v oblasti ochrany životního prostředí vyžaduje závazek k systematickému přístupu a neustálému zlepšování systému. Systém environmentálního managementu poskytuje interní rámec, který je nutný pro řízení dopadů činnosti podniku na životní prostředí a pro integraci environmentálních hledisek do procesů probíhajících v podniku. Zavedení takového systému by mělo pomoci přesvědčit akcionáře, zaměstnance a obyvatelstvo o tom, že podnik aktivně usiluje o ochranu životního prostředí před dopady své činnosti.

62. Kromě zlepšování výsledků v oblasti životního prostředí může zavedení systému environmentálního managementu poskytovat ekonomické přínosy společností díky snížení provozních nákladů a nákladů na pojištění, větších úspor energií a zdrojů, snížení výloh spojených s dodržováním právního chování a s ručením, zlepšení přístupu ke kapitálu a dovednostem, zvýšení spokojenosti spotřebitelů a zlepšení vztahů s veřejností.

63. V kontextu této *Směrnice* by se „rozumný environmentální management“ měl vykládat v co nejširším slova smyslu. Měl by zahrnovat činnosti zaměřené na kontrolu přímých i nepřímých dopadů činnosti podniku na životní prostředí v delším časovém horizontu a zahrnovat prvky omezování znečištění a nakládání se zdroji.

64. Ve většině podniků je zapotřebí k řízení podnikových činností vnitřní kontrolní systém. Environmentální část tohoto systému může zahrnovat takové prvky, jako jsou cíle pro zlepšování výsledků v oblasti ochrany životního prostředí a pravidelné sledování dosaženého postupu při plnění těchto cílů.

65. Informace o činnostech podniku a jejich vztazích s dodavateli a jejich subdodavateli, a s tím souvisejících dopadech na životní prostředí, jsou důležitým nástrojem pro budování důvěry veřejnosti. Tento nástroj je nejvíce účinný, když jsou informace poskytovány transparentním

způsobem a když jsou podporovány aktivní konzultace se všemi zainteresovanými stranami, jako jsou zaměstnanci, zákazníci, dodavatelé, smluvní strany, místní obyvatelstvo, a se širokou veřejností, což přispívá k ovzduší dlouhodobé důvěry a porozumění v otázkách životního prostředí, jež jsou společným zájmem. Informování a komunikace jsou vhodné obzvláště v případech, kdy jde o vzácné nebo ohrožené přírodní bohatství, a to buď v regionálním, národním nebo mezinárodním kontextu; užitečné odkazy poskytují výkazní standardy, jako například Iniciativa globálního reportingu (*Global Reporting Initiative*).

66. Při poskytování přesných informací o svých produktech mají podniky několik možností, například dobrovolné označování nebo certifikační schémata. Při využívání těchto nástrojů by podniky měly brát patřičný ohled na sociální a hospodářské důsledky pro rozvojové země a na současné mezinárodně uznávané standardy.

67. Běžná činnost podniku může zahrnovat předběžné posuzování možných dopadů činnosti podniku na životní prostředí. Podniky často provádějí odpovídající posouzení dopadů na životní prostředí i v případech, kdy jim to zákon neukládá. Environmentální hodnocení prováděná podnikem mohou zahrnovat široký a do budoucna zaměřený výhled možných dopadů činnosti podniku a jeho dodavatelů a subdodavatelů, řešící podstatné dopady a zkoumající alternativy a opatření, aby bylo možno se vyhnout nepříznivým dopadům či tyto dopady napravit. *Směrnice* rovněž uznává, že nadnárodní podniky mají určitou odpovědnost v dalších částech životního cyklu výrobků.

68. Země, které přistoupily k této *Směrnici*, již přijaly různé instrumenty, včetně zásady 15 Deklarace z Ria o životním prostředí a rozvoji, kde se zavádí pojem „princip předběžné opatrnosti“. Žádný z těchto instrumentů není výslovně určen podnikům, nicméně se předpokládá, že podniky přispějí k dodržování zásad všech těchto nástrojů.

69. Základní premisou *Směrnice* je, že podniky by měly jednat co možná nejdříve a proaktivním způsobem, aby zabránily například vážným či nenapravitelným škodám na životním prostředí způsobeným jejich činností. Avšak skutečnost, že *Směrnice* je adresována podnikům, znamená, že žádný ze stávajících instrumentů není plně postačující pro vyjádření tohoto doporučení. *Směrnice* proto čerpá ze všech existujících instrumentů, avšak ne zcela je odráží.

70. Smyslem *Směrnice* není znovu tlumočit stávající instrumenty nebo vytvářet nové závazky či precedenty na straně státních orgánů; jejich cílem je pouze doporučit, jak by měl být zaveden princip předběžné opatrnosti na úrovni podniku. Vzhledem k tomu, že tento proces je v raném stadiu, je nutno vzít na vědomí, že při aplikaci tohoto principu je nutná určitá pružnost vyplývající z konkrétního kontextu, v němž je uplatňován. Rovněž platí, že základní rámec v této oblasti určují vlády, které mají odpovědnost vést pravidelné konzultace se zainteresovanými stranami o nejvhodnějším dalším postupu.

71. *Směrnice* také vybízí podniky, aby usilovaly o zlepšování svých výsledků v oblasti ochrany životního prostředí ve všech částech svých provozů, i když to stávající praxe v zemích, kde působí, formálně nepožaduje. V tomto smyslu by podniky měly řádně zohlednit sociální a hospodářské důsledky pro rozvojové země.

72. Nadnárodní podniky mají například často přístup ke stávajícím a inovačním technologiím nebo provozním postupům, jejichž aplikace by celkově mohla zlepšit jejich výsledky v oblasti ochrany životního prostředí. Nadnárodní podniky jsou často vnímány jako podniky s vedoucím postavením v oboru jejich podnikání, a neměl by se tedy přehlížet jejich potenciál „účinku názorného předvedení“ na jiné podniky. Zajištění, aby životní prostředí zemí, ve kterých nadnárodní podniky působí, mělo přínos z aplikace dostupných a inovačních technologií a postupů, významně přispívá k všeobecnému budování podpory pro realizaci zahraničních investic.

73. Podniky mají významnou roli ve školení a vzdělávání svých zaměstnanců ve vztahu k otázkám životního prostředí. Podniky by se měly zhostit této odpovědnosti v co nejširších souvislostech, zejména v oblastech, které mají přímou vazbu na bezpečnost a zdraví lidí.

VII. Boj s úplatkářstvím, požadováním úplatků a vydíráním

Podniky by neměly přímo ani nepřímo nabízet, slibovat, poskytovat nebo vyžadovat úplatky nebo jiné nepřiměřené výhody za účelem získání nebo udržení obchodní činnosti nebo jiné nepatřičné výhody. Podniky by rovněž měly odolat žádostem o úplatek a vydírání. Podniky by zejména měly:

1. Zdržet se nabízení, příslibů nebo poskytování nepřiměřených finančních nebo jiných výhod veřejným činitelům nebo zaměstnancům obchodních partnerů. Stejně tak by podniky neměly vyžadovat, souhlasit, že přijmou, ani skutečně přijímat nepřiměřené finanční nebo jiné výhody od veřejných činitelů ani zaměstnanců obchodních partnerů. Podniky by neměly využívat třetí strany, například zmocněnce a další prostředníky, konzultanty, zástupce, distributory, konsorcia, subdodavatele a obchodní partnery ani partnery ze společných podniků jako prostředníky pro poskytnutí nepřiměřených finančních nebo jiných výhod veřejným činitelům nebo zaměstnancům svých obchodních partnerů či jejich příbuzným či obchodním partnerům.

2. Vytvořit a přijmout příslušné interní kontrolní mechanismy, etické programy, programy a pravidla/opatření právního chování, která zabrání a odhalí úplatkářství a která budou vytvořena na základě posouzení rizik a budou řešit konkrétní situaci podniku, zejména rizika úplatkářství, jimž je podnik vystaven (například díky geografické oblasti svého působení nebo sektoru, v němž podniká). Tyto vnitřní kontrolní mechanismy, etické programy, programy a pravidla/opatření právního chování by měly zahrnovat systém finančních a účetních postupů, včetně systému vnitřní kontroly, který je přiměřeně vytvořen tak, aby zajistil vedení skutečných a přesných knih, záznamů a účetnictví a aby bylo zajištěno, že tyto prostředky nebudou zneužity k úplatkářství anebo k jeho skrytí. Tyto individuální okolnosti a rizika související s úplatkářstvím by se měly podle potřeby pravidelně sledovat a přehodnocovat, aby bylo zajištěno, že interní kontrolní mechanismy společnosti, etické programy, programy a pravidla/opatření právního chování budou upravovány tak, aby byly i nadále účinné a snižovaly riziko, že se podnik bude podílet na úplatkářství, vyžadování úplatku nebo vydírání.

3. V rámci interních kontrolních mechanismů společnosti, etických programů a programů a pravidel/opatření právního chování zakázat a odrazovat od používání menších odměn za urychlení vyřízení (úředního úkonu), které jsou obecně nezákonné v zemích, v nichž jsou

poskytovány, a pokud se tyto platby poskytují, přesně je zanést do účetních knih a finančních záznamů.

4. S ohledem na konkrétní rizika v oblasti úplatkářství, jimž podnik čelí, zajistit řádně zdokumentovaný proces náležité péče při zaměstnávání zmocněnců, jakož i odpovídající a pravidelný dohled nad nimi a zajistit, aby odměna zmocněnců byla odpovídající a byla poskytována pouze za legitimní služby. Pokud je to relevantní, měl by se vést seznam zmocněnců najatých v souvislosti s transakcemi s veřejnými orgány a státem vlastněnými podniky a tento seznam by se měl předkládat příslušným orgánům v souvislosti s platnými požadavky na zveřejňování informací.

5. Posilovat transparentnost své činnosti v boji proti úplatkářství, vyžadování úplatků a vyděračství. Opatření by mohla zahrnovat přijetí veřejných závazků proti úplatkářství, vyžadování úplatků a vyděračství a zpřístupnění řídicích systémů, interních kontrolních mechanismů, etických programů a programů a pravidel/opatření právního chování, které podnik přijal za účelem respektování těchto závazků. Podnik by rovněž měl rozvíjet otevřenost a dialog s veřejností, aby podporoval její informovanost a spolupráci v boji proti úplatkářství, vyžadování úplatků a vyděračství.

6. Podporovat informovanost zaměstnanců o podnikových politikách, interních kontrolních mechanismech, etických programech a programech a pravidlech/opatřeních právního chování zaměřených proti úplatkářství, vyžadování úplatků a vyděračství a také jejich dodržování, a to vhodným šířením informací o těchto politikách, programech a opatřeních a prostřednictvím školicích programů a disciplinárních postupů.

7. Nepřispívat protiprávním způsobem kandidátům na veřejné funkce ani politickým stranám nebo jiným politickým organizacím. Politické příspěvky by měly být v plném souladu s požadavky na zveřejňování a měly by být oznámeny nejvyššímu vedení.

Komentář k boji s úplatkářstvím, vyžadováním úplatků a vydíráním

74. Úplatkářství a korupce poškozují demokratické instituce a správu a řízení společností. Odrážejí od investic a pokřivují podmínky mezinárodní konkurence. Zejména přesměrování peněz v důsledku korupčních praktik brání úsilí občanů o dosažení vyšší ekonomické a sociální úrovně a zlepšení životního prostředí a brání snižování chudoby. Podniky musí sehrát důležitou úlohu při potírání těchto praktik.

75. Slušnost, bezúhonnost a transparentnost ve veřejné i soukromé sféře jsou klíčovými koncepty v boji proti úplatkářství, vyžadování úplatků a vydírání. Podnikatelské kruhy, nevládní organizace, vlády i mezivládní organizace spolupracují, aby posílily veřejnou podporu pro protikorupční opatření, zvýšily transparentnost a posílily povědomí veřejnosti o problémech korupce a uplácení. Přijetí příslušných postupů při správě a řízení společností je dalším základním prvkem, který v podnicích podpoří kulturu etiky.

76. *Úmluva o boji s podplácením zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích (Úmluva o boji s podplácením)* vstoupila v platnost 15. února 1999.

Úmluva o boji s podplácením spolu s Doporučením pro další boj s podplácením zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích z roku 2009 (Doporučení pro boj s podplácením z roku 2009), Doporučením o daňových opatřeních k dalšímu boji s podplácením zahraničních veřejných činitelů v mezinárodních podnikatelských transakcích z roku 2009 a Doporučení o podplácení a státem podporovaných vývozních úvěrech z roku 2006 jsou základními nástroji OECD, které se zabývají nabízením úplatků. Jejich cílem je eliminovat nabízení úplatků cizím veřejným činitelům, přičemž jednotlivé země jsou odpovědné za činnost „svých“ podniků a za to, co se děje v oblasti jejich jurisdikce.³ Pro podporu plné implementace těchto nástrojů byl zaveden program pro přísné a systematické sledování toho, jak jednotlivé země implementují Úmluvu o boji s podplácením.

77. *Doporučení pro boj s podplácením z roku 2009* zejména doporučuje, aby vlády podporovaly podniky při rozvoji a přijímání příslušných opatření v oblasti vnitřní kontroly, etické programy, programy a pravidla právního chování za účelem prevence a odhalování podplácení v zahraničí, s ohledem na *Osvědčené postupy v oblasti vnitřní kontroly, etiky a právního chování*, které tvoří Přílohu č. II k *Doporučení pro boj s podplácením z roku 2009*. Tyto *Osvědčené postupy* jsou určeny podnikům i podnikatelským organizacím a profesním sdružením a vyzdvihují osvědčené postupy k zajištění efektivity jejich vnitřní kontroly, etických programů a programů a pravidel právního chování za účelem prevence a odhalování podplácení v zahraničí.

78. Při navrhování a provádění účinné politiky boje proti úplatkářství jsou nápomocny i iniciativy soukromého sektoru a občanské společnosti.

79. *Úmluva OSN proti korupci (UNCAC)*, která vstoupila v platnost 14. prosince 2005, zavádí širokou škálu standardů, opatření a pravidel pro boj s korupcí. *UNCAC* požaduje, aby členské státy byly povinny svým činitelům zakázat přijímání úplatků a svým podnikům poskytování úplatků domácím veřejným činitelům i zahraničním veřejným činitelům a úředníkům veřejných mezinárodních organizací a zvážily možnost zákazu úplatkářství mezi soukromými osobami. *UNCAC* a *Úmluva o boji s podplácením* se vzájemně podporují a doplňují.

80. Důležitým prvkem k tomu, aby se zabránilo tendencím požadovat na firmách, aby platily úplatky, je dobrá praxe řízení a správy společností. Podniky mohou podporovat kolektivní iniciativy pro boj proti vyžadování úplatků a vydírání. Domácí i zahraniční vlády by měly poskytovat pomoc podnikům, které se setkají s vyžadováním úplatků a vydíráním. V *Osvědčených postupech k jednotlivým článkům Úmluvy v Příloze I Doporučení pro boj s podplácením z roku 2009* se uvádí, že *Úmluva o boji s podplácením* by měla prováděna tak, aby

³ Pro účely Úmluvy se „úplatek“ definuje jako „... nabídka, slib nebo poskytnutí nedovoleného peněžitého nebo jiného prospěchu, ať již přímo nebo zprostředkovaně, zahraničnímu veřejnému činiteli, a to pro tohoto činitele nebo pro třetí stranu, za tím účelem, aby tento činitel jednal nebo se zdržel jednání v souvislosti s výkonem veřejných povinností, za účelem získání zakázky nebo udržení podnikatelské aktivity nebo jiné nedovolené výhody v mezinárodních podnikatelských transakcích“. Komentář k Úmluvě (odstavec 9) obsahuje upřesnění, že „menší usnadňující“ platby nepředstavují platby, „jejichž cílem získat zakázku nebo udržet podnikatelskou aktivitu nebo získat jinou nedovolenou výhodu“ ve smyslu odstavce 1, a v důsledku toho nejsou trestným činem. Takovéto platby, které se v některých zemích uskutečňují, aby přiměly státní úředníky k výkonu jejich funkcí, například k vydání licenci nebo povolení, jsou obvykle v příslušných zahraničních zemích nelegální. Ostatní státy mohou a měly by postupovat proti tomuto koroznímu jevu takovými prostředky, jako jsou programy pro správné řízení a správu společností ...”

neumožňovala obhajobu nebo neudělovala výjimku v případech, kdy zahraniční veřejný činitel požaduje úplatek. UNCAC rovněž požaduje, aby vyžadování úplatků ze strany domácích veřejných činitelů bylo trestným činem.

VIII. Zájmy spotřebitelů

Při styku se spotřebiteli by podniky měly používat čestné obchodní, marketingové a reklamní praktiky a měly by učinit veškeré přiměřené kroky k zajištění kvality a spolehlivosti zboží a služeb, které poskytují. Zejména by měly:

1. Zajistit, aby zboží a služby jimi poskytované splňovaly všechny dohodnuté nebo zákonné standardy a normy v oblasti zdraví a bezpečnosti spotřebitelů, a to včetně zdravotních upozornění a informací o bezpečnosti.
2. Poskytovat přesné, ověřitelné a jasné informace, které jsou dostatečné k tomu, aby spotřebitel mohl informovaně rozhodovat, včetně informací o cenách a je-li to relevantní také o obsahu, bezpečném použití, ekologických atributech, údržbě, skladování a likvidaci zboží a služeb. Je-li to možné, tyto informace by měly být poskytovány ve formě, která spotřebiteli umožní srovnávat produkty.
3. Poskytovat spotřebitelům přístup ke spravedlivému, snadnému, včasnému a účinnému způsobu mimosoudního řešení sporů a mechanismům nápravy, a to bez zbytečných nákladů nebo jiné zátěže.
4. Nepoužívat klamavá tvrzení, nezamlčovat informace a nepodílet se na jakýchkoliv jiných klamavých, zavádějících, podvodných nebo nečestných praktikách.
5. Podporovat snahy o podporu vzdělávání spotřebitelů v oblastech souvisejících s jejich obchodní činností, s cílem mimo jiné zvyšovat schopnosti spotřebitelů: i) činit informovaná rozhodnutí o složitém zboží, službách a trzích; ii) lépe chápat hospodářský, ekologický a sociální dopad jejich rozhodování; a iii) podporovat udržitelnou spotřebu.
6. Respektovat soukromí spotřebitelů a přijmout přiměřená opatření, aby zajistila ochranu osobních údajů, které shromažďují, přechovávají, zpracovávají nebo šíří.
7. Plně spolupracovat se státními orgány při prevenci nebo boji proti klamavým tržním praktikám (včetně klamavé reklamy a obchodních podvodů) a zmírňovat a předcházet závažným hrozbám veřejnému zdraví a bezpečnosti vyplývajícím ze spotřeby, používání nebo likvidace jejich zboží a služeb.
8. Při aplikaci těchto zásad brát ohled na i) potřeby zranitelných a znevýhodněných spotřebitelů a ii) specifické problémy, které může spotřebitelům způsobovat elektronický obchod.

Komentář k zájmům spotřebitelů

81. Tato kapitola o zájmech spotřebitelů *Směrnice* OECD pro nadnárodní podniky čerpá z práce Výboru OECD pro spotřebitelskou politiku a Výboru pro finanční trhy a z práce dalších mezinárodních organizací, včetně Mezinárodní hospodářské komory, Mezinárodní organizace pro standardizaci a OSN (např. *Směrnice* OSN o spotřebitelské politice, rozšířená v roce 1999).

82. Tato kapitola uznává, že spokojenost spotřebitelů a s ní související zájmy představují základ úspěšného podnikání. Uznává také, že spotřebitelské trhy se zbožím a službami prodělaly v průběhu času značnou transformaci. Reformy regulace, otevřenější globální trhy, rozvoj nových technologií a nárůst spotřebitelských služeb jsou hlavními příčinami změn, které spotřebitelům dávají větší možnosti výběru a přinášejí jim další přínosy, které plynou z otevřenější konkurence. Rychlost změn a rostoucí složitost mnoha trhů zároveň obecně ztížily spotřebitelům možnost porovnávat a hodnotit zboží a služby. Časem se změnila i spotřebitelská demografie. Neustále rostoucí silou na trhu se stávají děti a stále narůstající počet starších osob. Spotřebitelé jsou obecně lépe vzdělaní, avšak mnoha stále chybí matematické schopnosti a gramotnost, které jsou zapotřebí na dnešním stále komplexnějším trhu naplněném informacemi. Stále větší počet spotřebitelů chce také vědět, jaké má podnik postoje a jaké podniká činnosti v mnoha ekonomických, sociálních a ekologických otázkách, a při výběru zboží a služeb je zohledňují.

83. Uvozovací věta žádá podniky, aby uplatňovaly férové obchodní, marketingové a reklamní postupy a zajistily kvalitu a spolehlivost produktů, které poskytují. Tyto zásady, jak se uvádí, se vztahují jak na zboží, tak na služby.

84. Odstavec 1 vyzdvihuje význam toho, aby podniky dodržovaly požadované standardy ochrany zdraví a bezpečnosti a důležitost toho, aby spotřebitelům poskytovaly dostatečné informace o zdravotních a bezpečnostních aspektech souvisejících s jejich produkty.

85. Odstavec 2 se zabývá otázkou sdělování informací. Žádá, aby podniky poskytovaly spotřebitelům dostatek informací potřebných k rozhodování. To znamená i informace o finančních rizicích souvisejících s produkty, je-li to relevantní. V některých případech jsou podniky ze zákona povinny poskytovat informace způsobem, který spotřebitelům umožní přímo porovnávat zboží a služby (například jednotkové ceny). Pokud neexistuje přímá legislativa, doporučuje se podnikům, aby ve styku se spotřebiteli poskytovaly informace tak, aby bylo možné srovnávat zboží a služby a aby spotřebitelé mohli snadno určit, jaké budou celkové náklady na produkt. Je nutné uvést, že to, co se pokládá za „dostatečné“, se může postupem doby měnit a podniky by měly na tyto změny reagovat. Všechna prohlášení podniků o produktech a životním prostředí by se měla opírat o dostatečné důkazy a je-li to relevantní, také o řádné testy. Vzhledem k rostoucímu zájmu spotřebitelů o otázky související s životním prostředím a udržitelnou spotřebou by se měly podle možností poskytovat informace o ekologických aspektech produktů. Může jít o informace o energetické účinnosti výrobků a stupni jejich recyklovatelnosti a u potravin o informace o zemědělských postupech.

86. Spotřebitelé při rozhodování o nákupu stále častěji posuzují i chování podniků. Podnikům se proto doporučuje, aby informovaly o krocích, které přijaly s cílem zohlednit při svém podnikání i sociální a ekologické aspekty a jinými způsoby podporovat udržitelnou spotřebu. Relevantní je v tomto ohledu III. kapitola *Směrnice* o zveřejňování informací. Ta doporučuje podnikům, aby

komunikovaly s veřejností o svých hodnotách a svém chování a poskytovaly jí i informace o své sociální, etické a ekologické politice a o dalších kodexech chování, jimiž se firma řídí. Podnikům se doporučuje, aby tyto informace sdělovaly jednoduchou formou a v podobě, která je pro spotřebitele přitažlivá. Bude vítáno, pokud poroste počet podniků, které budou podávat zprávy a budou přitom informace směřovat spotřebitelům.

87. Odstavec 3 odráží znění doporučení Rady z roku 2007 *o řešení spotřebitelských sporů a možnostech jejich nápravy*. Doporučení zakládá rámec pro vytvoření účinných přístupů k řešení stížností spotřebitelů, včetně série kroků, jež mohou přijmout průmyslové podniky. Uvádí se zde, že mechanismy, které mnoho podniků zavedlo za účelem řešení spotřebitelských sporů, pomohly zvýšit důvěru spotřebitelů i jejich spokojenost. Tyto mechanismy mohou nabídnout lepší řešení, než jsou soudní spory, které mohou být nákladné, komplikované a časově náročné pro všechny zúčastněné strany. Aby však tyto mimosoudní mechanismy fungovaly, musejí se o nich spotřebitelé dozvědět a prospěly by jim pokyny k tomu, jak podávat stížnosti, zejména v případech, kdy jde o nároky z přeshraničních nebo vícerozměrných transakcí.

88. Odstavec 4 se týká klamavých, zavádějících, podvodných a dalších nekalých obchodních praktik. Tyto praktiky mohou narušovat trhy na úkor spotřebitelů i odpovědných podniků a podniky by se jich neměly dopouštět.

89. Odstavec 5 se týká vzdělávání spotřebitelů, které nabylo na významu vzhledem k rostoucí složitosti mnoha trhů a produktů. Vlády, spotřebitelské organizace i mnoho podniků si již uvědomily, že jde o společnou odpovědnost a že mohou v tomto směru hrát důležitou roli. Problémy, s nimiž se spotřebitelé potýkají při posuzování složitých produktů ve finanční oblasti i jinde, vyzdvihují význam spolupráce zainteresovaných stran na podpoře vzdělávání směřujícího k usnadnění rozhodování spotřebitelů.

90. Odstavec 6 se týká osobních údajů. Stále rozsáhlejší shromažďování a používání osobních údajů ze strany podniků, které je zčásti podporováno internetem a technologickým pokrokem, zdůrazňuje význam ochrany osobních údajů proti narušování soukromí spotřebitelů, včetně narušování bezpečnosti.

91. Odstavec 7 vyzdvihuje význam spolupráce podniků s veřejnými orgány na efektivnější prevenci a boji proti klamavým tržním praktikám. Spolupráce je také nezbytná v oblasti zmírňování a prevence hrozeb v oblasti veřejného zdraví, bezpečnosti a životního prostředí. Sem spadají i hrozby související s likvidací zboží a s jeho spotřebou a používáním. Odráží se zde uznání, že je důležité brát v úvahu celý životní cyklus produktů.

92. Odstavec 8 žádá, aby podniky při nabízení svých služeb a zboží na trhu braly ohledy na situaci zranitelných a znevýhodněných spotřebitelů. Znevýhodněnými nebo zranitelnými spotřebiteli se rozumějí zejména spotřebitelé nebo kategorie spotřebitelů, kteří by se vzhledem ke své osobní charakteristice nebo okolnostem (např. věku, duševním nebo fyzickým schopnostem, vzdělání, příjmům, jazykovým znalostem nebo odlehlému bydlišti) mohli při fungování na dnešním informačně intenzivním a globalizovaném trhu potýkat se zvláštními problémy. Odstavec rovněž vyzdvihuje rostoucí význam mobilního a jiného elektronického obchodování na globálních trzích. Přínosy takového obchodování jsou značné a neustále rostou. Vlády vynakládají značné množství času na studium způsobů, jak zajistit, aby byla spotřebitelům

poskytována průhledná a efektivní ochrana, která není u elektronického obchodování nižší než ochrana poskytovaná u tradičnějších způsobů prodeje.

IX. Věda a technologie

Podniky by měly:

1. Vyvinout úsilí k zajištění toho, aby jejich aktivity byly slučitelné s vědeckotechnickými politikami a záměry zemí, v nichž provozují činnost, a aby vhodně přispívaly k rozvoji místní a národní schopnosti inovace.
2. Osvojit si, je-li to možné, při své podnikatelské činnosti praktiky umožňující přenos a rychlé zavádění technologií a know-how, a to s patřičným ohledem na ochranu práv duševního vlastnictví.
3. Ve vhodných případech jednak vyvíjet v hostitelských zemích činnost v oblasti vědeckotechnického vývoje za účelem řešení potřeb místního trhu a jednak zaměstnávat pracovníky hostitelské země v oblasti vědy a techniky a podporovat jejich odborné vzdělávání s ohledem na komerční potřeby.
4. Při poskytování licencí na používání práv duševního vlastnictví nebo při jiném přenášení technologií jednat na základě přiměřených podmínek a způsobem přínosným pro dlouhodobou perspektivu udržitelného rozvoje hostitelské země.
5. Má-li to význam pro komerční zájmy, rozvíjet vztahy s místními univerzitami, veřejnými výzkumnými institucemi a podílet se na výzkumných projektech prováděných ve spolupráci se zástupci místních průmyslových odvětví nebo s průmyslovými asociacemi.

Komentář k vědě a technologiím

93. V globalizované ekonomice založené na znalostech, kde na národních hranicích záleží stále méně, což se týká i malých a na domácí trh orientovaných podniků, je pro zlepšení výkonu firem podstatné, zda mají přístup k technologiím a know-how a jak jich mohou využít. V souvislosti s trvale udržitelným rozvojem je otázka přístupu k technologiím také důležitá pro realizaci technického pokroku v celé ekonomice, včetně růstu produktivity a tvorby pracovních míst. Nadnárodní podniky jsou hlavní cestou, kterou probíhají přeshraniční transfery technologií. Přispívají k růstu národní inovační kapacity hostitelských zemí prostřednictvím vytváření a rozšiřováním nových technologií, a dokonce umožňují domácím podnikům a institucím tyto technologie využívat. Výzkumné a vývojové činnosti nadnárodních podniků mohou pomáhat zvýšit ekonomický a sociální pokrok v hostitelských zemích, pokud jsou dobře napojeny na národní systém inovací. Stejně tak rozvoj dynamických inovačních systémů v hostitelských zemích rozšiřuje obchodní příležitosti pro nadnárodní podniky.

94. Cílem této kapitoly je tedy v rámci ekonomických možností, konkurenčních hledisek a dalších úvah podpořit rozšiřování výsledků výzkumu a vývoje nadnárodních podniků v rámci

jejich činnosti v zemích, kde působí, a přispět tak k inovační kapacitě hostitelských zemí. V tomto ohledu může podpora rozšiřování technologií znamenat například komercializaci výrobků, do nichž jsou nové technologie promítnuty, udílení licencí na procesní inovace, najímání a školení pracovníků vědy a výzkumu a zakládání středisek spolupráce v oblasti výzkumu a vývoje. Při prodeji nebo udílení licence na technologie by měly být sjednané rozumné podmínky, a nadnárodní podniky by navíc měly mít na zřeteli dlouhodobý účinek na rozvoj, životní prostředí a na další aspekty vlivu technologií na domácí i hostitelskou zemi. V rámci své činnosti by nadnárodní podniky měly budovat a zlepšovat inovační kapacity svých mezinárodních dceřiných společností a subdodavatelů. Navíc mohou nadnárodní podniky upozorňovat na význam místní vědecké a technické infrastruktury jak fyzické, tak institucionální. V tomto ohledu mohou nadnárodní podniky užitečně přispět k úsilí národních vlád o vytváření politického rámce umožňujícího rozvoj dynamických inovačních systémů.

X. Hospodářská soutěž

Podniky by měly:

1. Vykonávat svou činnost způsobem slučitelným s platnými právními předpisy upravujícími hospodářskou soutěž, s ohledem na soutěžní předpisy všech jurisdikcí, v nichž má jejich činnost negativní účinky na hospodářskou soutěž.
2. Zdržet se uzavírání nebo setrvávání v dohodách mezi soutěžiteli, které narušují hospodářskou soutěž, včetně dohod o:
 - a) pevném stanovení cen,
 - b) podávání zmanipulovaných nabídek, *tzv. bid rigging* (kartely ve veřejných zakázkách),
 - c) stanovení omezení objemu výroby nebo kvót nebo
 - d) sdílení nebo rozdělení trhů přidělováním zákazníkům, dodavatelů, teritorií nebo druhu obchodní činnosti.
3. Spolupracovat se soutěžními úřady, a to za podmínek stanovených platnými právními předpisy a příslušnými pojistkami, mimo jiné poskytováním co nejrychlejších a neúplnějších odpovědí na žádosti o informace a zvážením využití dostupných nástrojů, například zproštění mlčenlivosti, s cílem podporovat účinnou a efektivní spolupráci mezi vyšetřujícími úřady.
4. Pravidelně informovat zaměstnance o významu dodržování všech platných právních předpisů v oblasti hospodářské soutěže, zejména školit vrcholové vedení podniku v souvislosti se soutěžními otázkami.

Komentář k hospodářské soutěži

95. Tato doporučení zdůrazňují význam soutěžních zákonů a předpisů pro efektivní fungování domácích i mezinárodních trhů a potvrzují důležitost dodržování těchto zákonů a předpisů domácími i nadnárodními podniky. Chtějí také zajistit, aby si všechny podniky byly vědomy vývoje týkajícího se rozsahu soutěžních předpisů, nápravných opatření a sankcí v nich obsažených a míry spolupráce mezi orgány odpovědnými za hospodářskou soutěž. Termín

„soutěžní“ zákon se zde používá k definici předpisů, včetně „antitrustových“ a „antimonopolních“, které jakkoliv zakazují (a) protisoutěžní dohody, (b) zneužití tržní síly nebo dominantního postavení na trhu, (c) získání tržní síly nebo dominantního postavení na trhu jinými prostředky než efektivním podnikáním a (d) podstatné omezení hospodářské soutěže nebo značné narušení účinné soutěže prostřednictvím fúzí či akvizic.

96. Obecně soutěžní zákony a politiky zakazují (a) tzv. tvrdé (*hard-core*) kartely; (b) jiné protisoutěžní dohody; (c) protisoutěžní chování, které využívá nebo rozšiřuje dominantní postavení nebo tržní sílu; a (d) fúze a akvizice narušující hospodářskou soutěž. Podle Doporučení Rady OECD z roku 1998 o účinném postupu proti tvrdým kartelům hlavních firem, C(98)35 v konečném znění dohody narušující hospodářskou soutěž zmíněné v bodě (a) představují tvrdé kartely, ale Doporučení přejímá rozdíly mezi právními předpisy členských států, včetně rozdílů v zákonných výjimkách a v ustanoveních dovolujících takové výjimky nebo povolení pro činnosti, které by jinak byly zakázány. Doporučení této *Směrnice* by neměla být vykládána tak, že by podniky neměly využívat takových výjimek nebo ustanovení. Kategorie uvedené v bodech (b) a (c) jsou obecnější, protože účinky jiných typů dohod a jednostranného chování nejsou tak jednoznačné a nepanuje tak široká shoda o tom, co je třeba považovat za protisoutěžní chování.

97. Cílem soutěžní politiky je přispět k obecnému sociálnímu blahobytu a hospodářskému růstu podporou tržních podmínek, ve kterých povahu, kvalitu a cenu zboží a služeb určují konkurenční tržní síly. Takovéto konkurenční prostředí přináší užitek spotřebitelům i ekonomice v dané jurisdikci jako celku a odměňuje podniky, které účinně reagují na poptávku spotřebitelů. Podniky mohou k tomuto procesu přispět svými informacemi a radami v případech, kdy vlády zvažují přijetí zákonů a politik, které by mohly snížit efektivnost trhů nebo jinak ovlivnit hospodářskou soutěž.

98. Podniky by si měly být vědomy skutečnosti, že soutěžní zákony se i nadále přijímají a že tyto zákony stále častěji zakazují protisoutěžní aktivity, k nimž sice dochází v zahraničí, ale které mají škodlivý vliv na domácí spotřebitele. Navíc růst obchodu se zahraničím a růst investic přináší zvýšenou pravděpodobnost, že protisoutěžní chování, k němuž dochází v jedné jurisdikci, bude mít škodlivé účinky v jurisdikcích jiných. Podniky by tedy měly mít na zřeteli jak právní předpisy země, kde působí, tak právní předpisy zemí, v nichž se pravděpodobně projeví účinky jejich chování.

99. A konečně: podniky by měly pochopit, že orgány odpovědné za hospodářskou soutěž stále prohlubují svou spolupráci při vyšetřování protisoutěžních činností a při postupu proti nim. Viz obecně: Doporučení Rady o spolupráci členských zemí v otázkách protisoutěžních praktik postihujících mezinárodní obchod, C(95)130 v konečném znění; Doporučení Rady o kontrole fúzí, C(2005)34. Když orgány odpovědné za hospodářskou soutěž z různých jurisdikcí zkoumají stejný případ chování, vstřícný přístup podniků k usnadnění spolupráce mezi orgány podpoří důsledné a zdravé rozhodování a vhodnou nápravu a rovněž umožní vládám i podnikům snížit nutné náklady.

XI. Daně

1. Je důležité, aby podniky přispívaly veřejným financím hostitelských zemí včasným plněním svých daňových povinností. Podniky by zejména měly jednat v souladu s duchem i literou daňových předpisů zemí, v nichž provozují svoji činnost. Dodržování ducha zákonů znamená rozpoznat a řídit se záměrem zákonodárce. To neznamená, že by podniky měly podle této interpretace platit částky nad rámec zákona. Dodržování daňových zákonů zahrnuje opatření, jako jsou včasné poskytování informací příslušným úřadům, které jsou relevantní nebo požadované zákonem pro správné stanovení daní, které mají být uloženy v souvislosti s jejich působením, a dodržování zásady tržního odstupu při stanovení převodních cen.

2. Podniky by měly považovat řízení daňových záležitostí a dodržování daňových předpisů za významné prvky svých systémů dohledu a širšího řízení rizik. Zejména by vedení podniku měla přijmout strategie pro řízení daňových rizik, které zaručí plnou identifikaci a posouzení finančních a regulačních rizik a rizik pro pověst podniku, která souvisejí s daněmi.

Komentář k daním

100. Z pojetí společenské odpovědnosti podniků v oblasti zdanění vyplývá, že podniky by měly dodržovat literu i ducha daňových předpisů ve všech zemích, v nichž působí, měly by spolupracovat s příslušnými orgány a dávat jim k dispozici informace, které jsou relevantní nebo které předpisy požadují. Podnik dodržuje ducha daňových předpisů, pokud přijímá přiměřená opatření k tomu, aby zjistil záměr zákonodárce, a vykládá tyto daňové předpisy v souladu s tímto záměrem ve světle znění zákona a relevantní časově souvislé legislativní historie. Transakce by neměly být nastaveny tak, aby jejich daňové výsledky byly v rozporu s vlastními ekonomickými důsledky transakce, pokud neexistuje zvláštní zákonný předpis, jehož cílem je dosáhnout právě tohoto výsledku. V takovém případě by měl být podnik odůvodněně přesvědčen o tom, že je transakce nastavena tak, aby její daňové výsledky pro podnik nebyly v rozporu se záměrem předpisu.

101. Dodržování daňových předpisů znamená také spolupráci s daňovými orgány a poskytování informací, které tyto orgány potřebují, aby mohly zajistit účinnou a spravedlivou aplikaci daňových předpisů. Taková spolupráce by měla zahrnovat včasnou a úplnou reakci na požadavky daňových orgánů na informace v souladu s ustanoveními daňové úmluvy nebo dohody o výměně informací. Tento závazek k poskytování informací není však bez omezení. *Směrnice* poukazuje zejména na vazbu mezi informacemi, které je třeba poskytnout, a relevancí těchto informací k vynucování platných daňových zákonů. Tím se uznává potřeba vyvážit břemeno ukládané firmám při plnění platných daňových zákonů a potřeba daňových orgánů opatřit si úplné, včasné a přesné informace, které jim umožní provádět příslušné daňové zákony.

102. Závazek podniku spolupracovat, zajistit transparentnost a dodržovat daňové předpisy by se měl odrážet i v systému řízení rizik a v příslušných strukturách a politikách. V případě podniku, který je obchodní společností, mají představenstvo a dozorčí rada několik možností kontrolovat daňová rizika. Představenstvo a dozorčí rada by například měly proaktivně vytvořit příslušné zásady daňové politiky a zavést interní systém daňové kontroly, aby kroky managementu odpovídaly názorům rady v oblasti daňových rizik. Představenstvo a dozorčí rada by měly být

informováni o všech potenciálně závažných daňových rizicích a měla by být určena odpovědnost za provádění interní daňové kontroly a podávání zpráv radě. Komplexní strategie řízení rizik zahrnující i daňovou problematiku umožní podniku nejen jednat jako odpovědná právnická osoba, ale rovněž účinně řídit daňová rizika a vyhnout se tak zásadním finančním a regulačním rizikům pro podnik a riziku poškození pověsti podniku.

103. Člen skupiny nadnárodních podniků v jedné zemi může mít rozsáhlé ekonomické vztahy s členy stejné skupiny nadnárodních podniků v jiných zemích. Takové vztahy mohou mít vliv na daňové povinnosti každé ze zúčastněných stran. V důsledku toho mohou daňové orgány potřebovat informace z oblastí mimo svou jurisdikci, které jim umožní vyhodnotit tyto vztahy a stanovit daňovou povinnost člena skupiny NP v rámci jejich jurisdikce. I zde jsou informace, které je třeba poskytnout, omezeny na to, co je podstatné nebo co zákon vyžaduje pro navržené posouzení těchto ekonomických vztahů pro účely stanovení správné daňové povinnosti člena skupiny nadnárodních podniků. Nadnárodní podniky by měly při poskytování těchto informací spolupracovat.

104. Otázka převodních cen je obzvláště důležitým problémem pro společenskou odpovědnost firem a pro problematiku daní. Dramatický nárůst globálního obchodu a přímých zahraničních investic (a důležitá role, kterou v tomto obchodu a investicích hrají nadnárodní podniky) vedl k tomu, že stanovení převodních cen se stává významným určujícím činitelem při stanovení daňové povinnosti členů skupin nadnárodních podniků, neboť podstatným způsobem ovlivňuje rozdělení daňového základu mezi země, v nichž nadnárodní podniky fungují. Zásada tržního odstupu (*the arm's length principle*), která je součástí Modelové daňové úmluvy OECD i Modelové úmluvy o dvojím zdanění mezi rozvinutými a rozvojovými zeměmi, je mezinárodně přijímaným standardem pro rozdělení zisků mezi majetkově propojenými podniky. Použitím zásady tržního odstupu se lze vyhnout nevhodnému přesouvání zisků nebo ztrát a snižuje se riziko dvojího zdanění. K její řádné aplikaci je nezbytné, aby nadnárodní podniky spolupracovaly s daňovými orgány a poskytovaly jim veškeré informace, které jsou relevantní nebo které vyžaduje zákon o výběru metody převodních cen přijaté u mezinárodních transakcí, které uzavírají se subjekty, se kterými jsou propojeni. Uznává se, že rozhodnutí, zda převodní ceny přesně odrážejí zásadu tržního odstupu, je často složité jak pro nadnárodní podnik, tak pro správce daně, a že její aplikace není exaktní věda.

105. Výbor pro fiskální otázky OECD v současné době pracuje na přípravě doporučení, která mají zajistit, že stanovení převodních cen bude odrážet zásadu tržního odstupu. Práce výboru vyústila v roce 1995 v publikaci *Směrnice OECD pro účtování převodních cen pro nadnárodní podniky a daňové správy (Směrnice OECD o převodních cenách)*, která byla součástí Doporučení Rady OECD o stanovení převodních cen mezi propojenými podniky (členové skupin NP běžně spadají do definice propojených podniků). *Směrnice OECD o převodních cenách* a Doporučení Rady jsou pravidelně aktualizovány, aby odrážely změny v globální ekonomice a zkušenosti daňových správ i daňových poplatníků při řešení otázek souvisejících s převodními cenami. Zásada tržního odstupu a její aplikace na rozdělování zisků stálých provozoven za účelem stanovení daňových práv hostitelských zemí podle daňových úmluv byla předmětem Doporučení Rady OECD přijatého v roce 2008.

106. *Směrnice OECD pro stanovení převodních cen* se zaměřuje na aplikaci zásady tržního odstupu při vyhodnocování převodních cen pro propojené podniky. Účelem *Směrnice OECD o*

převodních cenách je pomoci daňovým orgánům (orgánům zemí OECD i orgánům nečlenských zemí) a nadnárodním podnikům poukazem na vzájemně uspokojivá řešení případů převodních cen a tím minimalizovat konflikty mezi daňovými správami navzájem a mezi daňovými správami a nadnárodními podniky a předcházet tak nákladným soudním sporům. Nadnárodní podniky se vybízejí k postupu podle této *Směrnice* OECD o převodních cenách v novelizovaném a doplněném znění⁴, čímž zajistí, že jejich převodní ceny budou odrážet zásadu tržního odstupu.

⁴ Jedna z přistoupivších zemí, která není členem OECD, Brazílie, neaplikuje ve své jurisdikci *Směrnice* OECD o převodních cenách a nadnárodní podniky se nebudou pokyny této *Směrnice* při stanovení zdanitelného příjmu ze svého provozu v uvedené zemi řídit, a to ve světle jejich daňových povinností vyplývajících z legislativy uvedené země. Jedna z dalších přistoupivších zemí, která není členem OECD, Argentina, poukazuje na to, že *Směrnice* OECD nejsou v oblasti její jurisdikce povinné.

B. Prováděcí postupy ke Směrnici OECD pro nadnárodní podniky

Dodatek k rozhodnutí Rady o Směrnici OECD pro nadnárodní podniky

RADA

S ohledem na Úmluvu o Organizaci pro hospodářskou spolupráci a rozvoj ze dne 14. 12. 1960;

S ohledem na Deklaraci OECD o mezinárodních investicích a nadnárodních podnicích (dále jen „Deklarace“), ve kterém vlády přistoupivších zemí (dále jen „přistoupivší země“) společně doporučují nadnárodním podnikům, jež na jejich území vyvíjejí činnost nebo tuto činnost z jejich území řídí, dodržování *Směrnice* pro nadnárodní podniky (dále jen „*Směrnice*“),

Uznávajíc, že jelikož je činnost nadnárodních podniků rozšířena po celém světě, je třeba mezinárodní spolupráci v otázkách vztahujících se k Deklaraci rozšířit do všech zemí,

S ohledem na mandát Investičního výboru, zejména pak ve vztahu k jeho povinnostem týkajícím se Deklarace [C(84)171 (v konečném znění), obnoveno v C/M(95)21],

S ohledem na Zprávu o prvním přezkoumání Deklarace z roku 1976 [C(79)102 (v konečném znění)], Zprávu o druhém přezkoumání Deklarace [C/MIN(84)5 (v konečném znění)], Zprávu o přezkoumání Deklarace v roce 1991 [DAFFE/IME(91)23] a Zprávu o přezkoumání *Směrnice* v roce 2000 [C(2000)96],

S ohledem na druhé revidované rozhodnutí Rady z června 1984 [C(84)90] pozměněné v červnu 1991 [C/MIN(91)7/ANN1] a zrušené 27. června 2000 [C(2000)96/v konečném znění],

Považujíc za žádoucí jednak zkvalitnit postupy umožňující konzultace o věcech upravených touto *Směrnici* a jednak podpořit účinnost *Směrnice*,

Na návrh Investičního výboru,

ROZHODLA:

I. Národní kontaktní místa

1. Přistoupivší země zřídí národní kontaktní místa, aby podpořily účinnost *Směrnice* prováděním propagační činnosti a vyřizováním dotazů a aby přispěly k řešení problémů, jež mohou vyvstat v souvislosti s prováděním *Směrnice* ve specifických případech, a to s patřičným ohledem na připojené prováděcí pokyny. Podnikatelské kruhy, zaměstnanecké organizace, jiné nevládní organizace a další zainteresované strany budou o dostupnosti takových zařízení informovány.

2. Národní kontaktní místa v různých zemích budou v případě potřeby spolupracovat v jakékoliv věci týkající se *Směrnice*, která je relevantní pro jejich činnost. Obecně je třeba před navázáním kontaktu s jinými národními kontaktními místy vyvolat diskuse na národní úrovni.

3. Národní kontaktní místa se pravidelně setkávají za účelem výměny zkušeností a podávání zpráv Investičnímu výboru.

4. Přistoupivší země dají svým národním kontaktním místům k dispozici personální i finanční prostředky tak, aby národní kontaktní místa mohla účinně plnit své povinnosti s ohledem na priority a praxi státního rozpočtu.

II. Investiční výbor

1. **Investiční výbor** (dále jen „Výbor“) pravidelně nebo na žádost přistoupivší země uspořádá výměny názorů ve věcech upravených *Směrnici* a zkušeností získaných při jejich používání.

2. Výbor pravidelně vyzve Poradní výbor pro průmysl a obchod při OECD (BIAC) a Odborový poradní výbor při OECD (TUAC) (dále jen „poradní orgány“), OECD Watch a jiné mezinárodní partnery k vyjádření jejich stanovisek ve věcech upravených *Směrnici*. Na jejich žádost se navíc mohou v těchto věcech uspořádat výměny názorů.

3. Výbor spolupracuje s nepřistoupivšími zeměmi v otázkách upravených *Směrnici* s cílem podporovat odpovědné chování podniků po celém světě v souladu se *Směrnici* a vytvářet rovné podmínky. Je rovněž povinen usilovat o spolupráci s nepřistoupivšími zeměmi, které mají zvláštní zájem o *Směrnici* a o prosazování jejich zásad a standardů.

4. Výbor je odpovědný za objasňování *Směrnice*. Strany specifického případu, z něhož vzejde požadavek na objasnění, dostanou příležitost vyjádřit ústně nebo písemně své stanovisko. Výbor nepřijímá závěry týkající se chování jednotlivých podniků.

5. Výbor za účelem posílení účinnosti *Směrnice* a zajištění funkční ekvivalence národních kontaktních míst pořádá výměny názorů týkajících se činnosti národních kontaktních míst.

6. Výbor plní své povinnosti spojené s účinným fungováním *Směrnice* s náležitým ohledem na připojené prováděcí pokyny.

7. Výbor pravidelně podává Radě zprávy o věcech upravených *Směrnici*. Ve svých zprávách vezme Výbor vhodným způsobem v úvahu zprávy národních kontaktních míst a stanoviska vyjádřená poradními orgány, OECD Watch, dalšími mezinárodními partnery a nepřistoupivšími zeměmi.

8. Výbor ve spolupráci s národními kontaktními místy vykonává proaktivní činnost na podporu účinného dodržování zásad a standardů obsažených v této *Směrnici* ze strany podniků. Zejména pak vyhledává příležitosti ke spolupráci s poradními orgány, OECD Watch, dalšími mezinárodními partnery a dalšími aktéry s cílem podpořit pozitivní přínos, který mohou mít mezinárodní podniky v kontextu *Směrnice* pro hospodářský, ekologický a sociální pokrok v intencích udržitelného rozvoje, a pomoci jim identifikovat a reagovat na rizika nepříznivých dopadů souvisejících s konkrétními produkty, regiony, sektory nebo průmyslovými obory.

III. Přezkoumávání rozhodnutí

Toto Rozhodnutí se pravidelně přezkoumává. Výbor za tímto účelem předloží návrhy.

Prováděcí pokyny

I. Národní kontaktní místa

Úkolem národních kontaktních míst (NKM) je podpora účinnosti *Směrnice*. NKM budou fungovat v souladu se základním kritériem viditelnosti, dostupnosti, transparentnosti a zodpovědnosti, aby tak podpořily záměr dosáhnout funkční ekvivalence.

A. Institucionální opatření

V souladu se záměrem funkční ekvivalence a podpory účinnosti *Směrnice* mají přistoupivší země volnost při organizaci svých NKM, získávání aktivní podpory sociálních partnerů, včetně podnikatelských kruhů, zaměstnaneckých organizací, jiných nevládních organizací a dalších zainteresovaných stran.

Národní kontaktní místa tedy:

1. Budou tvořena a organizována tak, aby poskytovala efektivní základ pro řešení širokého okruhu záležitostí upravených *Směrnici* a umožňovala NKM fungovat nestranně a zachovávat si přitom příslušnou úroveň zodpovědnosti vůči vládě přistoupivšího státu.
2. Ke splnění svých cílů mohou využívat různých forem organizace. NKM mohou tvořit vysoce postavení zástupci z jednoho nebo více ministerstev, vyšší státní úředník nebo státní úřad vedený vyšším úředníkem, může jím být skupina složená z více institucí nebo skupina nezávislých expertů. Rovněž mohou být zapojeni zástupci podnikatelských kruhů, zaměstnaneckých organizací a jiných nevládních organizací.
3. Naváží a budou udržovat vztahy se zástupci podnikatelských kruhů, zaměstnaneckých organizací a jiných zainteresovaných stran, které mohou přispět k účinnému fungování *Směrnice*.

B. Informování a propagace

Národní kontaktní místa:

1. Vhodnými prostředky, včetně on-line informačních médií, představí a zpřístupní *Směrnici*, a to i v národních jazycích. Potenciální investoři (jak zahraniční, investující v dané zemi, tak tuzemské subjekty, investující v zahraničí) by měli být o *Směrnici* informováni vhodným způsobem.
2. Vhodným způsobem zvyšují povědomí o *Směrnici* a o postupech jejího provádění, mimo jiné i prostřednictvím spolupráce s podnikatelskými kruhy, zaměstnaneckými organizacemi, jinými nevládními organizacemi a zainteresovanou veřejností.
3. Zodpovídá dotazy týkající se *Směrnice* vznesené:
 - a) jinými národními kontaktními místy,
 - b) podnikatelskými kruhy, zaměstnaneckými organizacemi, jinými nevládními organizacemi a veřejností a
 - c) vládami nepřistoupivších zemí.

C. Provádění Směrnice ve specifických případech

NKM přispějí k řešení problémů vzniklých ve vztahu k provádění *Směrnice* ve specifických případech, a to nestranně, předvídatelně, spravedlivě a v souladu se zásadami a standardy obsaženými ve *Směrnici*. NKM nabídne fórum pro diskusi a pomůže podnikatelským kruhům, zaměstnaneckým organizacím, jiným nevládním organizacím a dalším zainteresovaným stranám vyřešit vzniklé problémy účinným a rychlým způsobem a v souladu s platnými právními předpisy. Při poskytování této pomoci NKM:

1. Provede základní posouzení, zda vzniklý problém zasluhuje další přezkoumání, a odpoví zúčastněným stranám.

2. Pokud vzniklý problém zasluhuje další přezkoumání, nabídne NKM zúčastněným stranám své dobré služby při řešení tohoto problému. Za tímto účelem NKM se stranami konzultuje a ve vhodných případech:

- a) požádá o pomoc příslušné orgány a/nebo zástupce podnikatelských kruhů, zaměstnaneckých organizací, jiných nevládních organizací a příslušné odborníky;
- b) konzultuje s NKM v jiné dotčené zemi nebo zemích;
- c) požádá o pomoc Výbor, existují-li za konkrétních okolností pochybnosti o výkladu *Směrnice*;
- d) nabídne a se souhlasem zúčastněných stran umožní přístup ke konsenzuálním a nekonfliktním prostředkům, jako je konciliace nebo mediace, aby stranám pomohl problém vyřešit.

3. Na závěr řízení a po konzultacích se zúčastněnými stranami zveřejní výsledky řízení, přičemž zohlední potřebu chránit důvěrné obchodní a jiné informace zainteresovaných stran, a to formou:

a) prohlášení, v němž NKM rozhodne, že vzniklý problém nezasluhuje další zkoumání. V prohlášení by NKM mělo nejméně popsat vzniklý problém a uvést důvody svého rozhodnutí;

b) zprávy, pokud se strany na vznesené otázce dohodly. Ve zprávě by NKM mělo nejméně popsat vzniklý problém, proces, který NKM zahájilo s cílem pomoci stranám, a kdy bylo dosaženo dohody. Informace o obsahu dohody budou uvedeny jen do té míry, do jaké s jejich zveřejněním zainteresované strany souhlasí;

c) prohlášení, že dohody nebylo dosaženo anebo že některá ze stran není ochotna se řízení účastnit. V tomto prohlášení NKM nejméně popíše vzniklý problém, důvody, proč se NKM rozhodlo, že tento problém zasluhuje další zkoumání, a proces, který NKM zahájilo ve snaze pomoci stranám. Je-li to v daném případě vhodné, učiní NKM doporučení k provádění *Směrnice*, které zahrne do svého prohlášení. Je-li to vhodné, součástí prohlášení budou i důvody, proč nebylo možné dohody dosáhnout.

NKM o výsledcích řízení ve specifickém případě včas informuje Výbor.

4. Pro snadnější vyřešení vzniklých problémů učiní NKM vhodné kroky na ochranu citlivých obchodních a jiných informací a zájmů ostatních aktérů, kterých se specifický případ dotýká. Dokud probíhají postupy podle odstavce 2, je řízení důvěrné. Pokud se zúčastněné strany při ukončení řízení neshodly na řešení vzniklých problémů, mohou se k těmto problémům vyjádřit a

diskutovat o nich. Informace a stanoviska poskytnutá během řízení jinou stranou však zůstávají důvěrné, pokud tato jiná strana nevydá k jejich zveřejnění souhlas anebo je-li takové zachování důvěrnosti v rozporu s ustanoveními vnitrostátního práva.

5. Pokud vzniknou problémy v nepřístupivších zemích, učiní NKM kroky vedoucí k pochopení dotyčných problémů a je-li to vhodné a proveditelné v těchto případech bude postupovat v souladu s těmito postupy.

D. Podávání zpráv

1. Každé NKM podává každoročně zprávu Výboru.

2. Zprávy by měly obsahovat informace o povaze a výsledcích činnosti NKM, včetně činnosti při implementaci *Směrnice* ve specifických případech.

II. Investiční výbor

1. Výbor zváží požadavky NKM na pomoc při provádění jejich činnosti, a to i v případě, kdy za konkrétních okolností existují pochybnosti o výkladu *Směrnice*.

2. Výbor s cílem podpory účinnosti *Směrnice*, a aby umožnil funkční ekvivalenci NKM:

a) posuzuje zprávy NKM;

b) zvažuje opodstatněná podání přístupivších zemí, poradních orgánů nebo OECD Watch ohledně toho, zda NKM plní své povinnosti ve vztahu k řešení specifických případů;

c) zváží vydání objasňujícího stanoviska v případě, že přístupivší země, poradní orgán nebo OECD Watch podají opodstatněný návrh týkající se toho, zda NKM poskytlo ve specifickém případě správný výklad *Směrnice*;

d) podle potřeby vydává doporučení na zlepšení fungování NKM a účinného provádění *Směrnice*;

e) spolupracuje s mezinárodními partnery;

f) spolupracuje se zainteresovanými nepřístupivšími zeměmi v otázkách upravených *Směrnicí* a při její implementaci.

3. Výbor může v jakékoliv záležitosti upravené *Směrnicí* požádat o radu odborníky a tuto pomoc posoudit. Za tímto účelem Výbor rozhodne o vhodných postupech.

4. Výbor vykonává své povinnosti účinně a rychle.

5. Výboru při výkonu jeho povinností pomáhá Sekretariát OECD, který pod obecným vedením Investičního výboru a za podmínek Programu práce a rozpočtu organizace:

a) slouží jako ústřední informační místo pro NKM, která mají dotazy ohledně prosazování a implementace *Směrnice*;

b) shromažďuje a zveřejňuje příslušné informace o nejnovějších trendech a postupech při propagační činnosti NKM a implementaci *Směrnice* ve specifických případech. Sekretariát vytvoří jednotné formáty pro podávání zpráv, jimiž podpoří zavedení a údržbu aktuální databáze specifických případů a provádí pravidelné analýzy těchto specifických případů;

- c) umožní vzájemné učení, mimo jiné prostřednictvím dobrovolného vzájemného hodnocení, rozvoje kapacit a školení, zejména pro NKM nově přistoupivších zemí, ve věcech prováděcích postupů k této *Směrnici*, například propagace a zajištění conciliace a mediace;
- d) ve vhodných případech zajistí spolupráci mezi NKM; a
- e) propaguje *Směrnici* na příslušných mezinárodních fórech a jednáních a poskytuje podporu NKM a Výboru v jejich snaze zvyšovat povědomí o *Směrnici* mezi nepřistoupivšími zeměmi.

Komentář k prováděcím postupům ke Směrnici OECD pro nadnárodní podniky

1. Rozhodnutí Rady představuje závazek přistoupivších zemí napomáhat provádění doporučení obsažených v textu *Směrnice*. Prováděcí pokyny pro NKM a pro Investiční výbor jsou přílohou k Rozhodnutí Rady.

2. V Rozhodnutí Rady se stanoví základní povinnosti přistoupivších zemí vyplývající ze *Směrnice* ve vztahu k NKM, které lze shrnout následovně:

- Založení NKM (které se řídí prováděcími pokyny přiloženými k Rozhodnutí) a informování zainteresovaných stran o tom, že je v souladu se *Směrnici* tato možnost k dispozici
- Zajištění nezbytných lidských zdrojů a finančních prostředků
- Zajištění, aby NKM v různých zemích podle potřeby spolupracovala
- Zajištění, aby se NKM pravidelně scházela a předkládala zprávy Výboru

3. V Rozhodnutí Rady se rovněž stanoví povinnosti Výboru ve vztahu ke *Směrnici*, mimo jiné:

- Organizování výměn názorů o záležitostech týkajících se *Směrnice*
- Vydávání vysvětlení podle potřeby
- Pořádání výměn názorů o činnosti NKM
- Podávání zpráv Radě OECD o *Směrnici*

4. Investiční výbor je orgánem OECD zodpovědným za dohled nad fungováním *Směrnice*. Tato odpovědnost se nevztahuje pouze na *Směrnici*, ale na všechny prvky Deklarace (tj. části Národní zacházení, Mezinárodní investiční pobídky a překážky a Konfliktní požadavky). Cílem Výboru je zajistit, aby všechny prvky Deklarace byly respektovány a pochopeny a aby se vzájemně doplňovaly a fungovaly ve vzájemném souladu.

5. Rozhodnutí odráží zvyšující se význam odpovědného chování podniků vůči zemím mimo OECD a upravuje styky a spolupráci s nepřistoupivšími zeměmi v otázkách, které upravuje *Směrnice*. Toto ustanovení umožňuje Výboru sjednat zvláštní schůzky se zainteresovanými nepřistoupivšími zeměmi s cílem podporovat chápání standardů a zásad zakotvených ve *Směrnici* a procesů jejich implementace. V souladu s příslušnými postupy OECD je Výbor může rovněž spojovat se zvláštními aktivitami nebo projekty týkajícími se odpovědného chování podniků a zvat je na svá jednání a ke kulatým stolům o odpovědnosti podniků.

6. Při plnění své proaktivní činnosti bude Výbor spolupracovat s NKM a vyhledávat příležitosti spolupracovat s poradními orgány, OECD Watch a dalšími mezinárodními partnery. Další pokyny pro NKM v tomto ohledu obsahuje odstavec 18.

I. Komentář k prováděcím pokynům pro NKM

7. Národní kontaktní místa hrají důležitou úlohu ve zvyšování veřejného povědomí o *Směrnici* i její účinnosti. Dodržování *Směrnice* v každodenním životě je povinností podniků, avšak i vlády

mohou přispět ke zvýšení účinnosti procesů jejího provádění. Proto se dohodly, že pro činnost NKM je nezbytné lepší vedení, mimo jiné i formou pravidelných schůzek a dohledu Výboru.

8. Mnohé z funkcí obsažených v Prováděcích pokynech Rozhodnutí nejsou nové, ale odrážejí zkušenosti a doporučení vytvořená postupem času. Tím, že jsou stanovena výslovně, se zprůhledňuje očekávané fungování mechanismů provádění *Směrnice*. Všechny funkce jsou nyní obsaženy ve čtyřech částech Prováděcích pokynů týkajících se NKM: institucionální uspořádání, informování a propagace, implementace *Směrnice* ve specifických případech a podávání zpráv.

9. Těmto čtyřem částem předchází úvodní odstavec, v němž se vymezuje základní účel NKM a kritéria pro prosazování konceptu „funkční ekvivalence“. Vlády mají flexibilitu v tom, jak NKM zorganizují, avšak NKM by měla fungovat viditelně, dostupně, transparentně a zodpovědně. Těmito kritérii se mají NKM řídit ve své činnosti a rovněž poslouží Výboru při projednávání činnosti NKM.

Základní kritéria funkční ekvivalence činnosti NKM

Viditelnost. V souladu s Rozhodnutím se přistoupivší vlády dohodly ustavit NKM a informovat podnikatelské kruhy, zaměstnanecké organizace a další zainteresované strany, včetně nevládních organizací, o dostupnosti možností, které NKM nabízejí při provádění *Směrnice*. Od vlád se očekává, že zveřejní informace o svých NKM a budou hrát aktivní roli v propagaci *Směrnice*, což může zahrnovat semináře a schůzky k uvedenému instrumentu. Tyto akce lze uspořádat ve spolupráci s podniky, zaměstnaneckými organizacemi, neziskovými organizacemi a dalšími zainteresovanými stranami, i když ne všechny skupiny se musí podílet na každé akci.

Dostupnost. Pro efektivní fungování NKM je důležitá snadná dosažitelnost. Znamená to umožnit přístup podnikům, zástupcům zaměstnanců, nevládním organizacím a další veřejnosti k NKM. V tomto smyslu může pomoci i elektronická komunikace. NKM budou reagovat na všechny legitimní žádosti o informace a jsou povinna řešit konkrétní problémy vzniklé mezi zainteresovanými stranami efektivně a včas.

Transparentnost. Transparentnost je důležitým kritériem, které přispívá k odpovědnosti NKM a k získání důvěry široké veřejnosti. Platí tedy obecná zásada, že činnost NKM by měla být transparentní. Pokud však NKM nabídne své dobré služby při provádění *Směrnice* v specifických případech, bude v zájmu efektivity, aby přijalo příslušné kroky k zajištění důvěrnosti řízení. Výsledky budou transparentní, pokud není zachování důvěrnosti v zájmu účinné implementace *Směrnice*.

Zodpovědnost. Aktivnější zapojení NKM při zvyšování veřejného povědomí o *Směrnici* a jejím potenciálu přispět ke zvládnání obtížných otázek mezi podniky a společnostmi, v níž fungují, rovněž přitáhne pozornost veřejnosti jeho činnosti.

Na národní úrovni by mohly určitou roli sehrát parlamenty. Výroční zprávy a pravidelné schůze NKM poskytnou příležitost ke sdílení zkušeností a podpoře „osvědčených postupů“ ve vztahu k NKM. Výbor bude rovněž umožňovat výměnu názorů a zkušeností a může provádět hodnocení činnosti NKM.

Institucionální opatření

10. Vedení NKM by mělo být takové, aby mělo důvěru sociálních partnerů a dalších zúčastněných stran a podporovalo zvyšování veřejného povědomí o *Směrnici*.

11. Bez ohledu na strukturu, kterou si vlády pro své NKM zvolí, mohou rovněž zakládat vícestranné poradní či dozorové orgány, které NKM pomohou s plněním jejich úkolů.

12. Od NKM se bez ohledu na jejich složení očekává, že naváží a budou udržovat vztahy se zástupci podnikatelských kruhů, zaměstnaneckými organizacemi, dalšími nevládními organizacemi a dalšími zainteresovanými stranami.

Informování a propagace

13. Funkce NKM související s poskytováním informací a s propagací mají zásadní význam pro zvyšování veřejného povědomí o *Směrnici*.

14. Požaduje se, aby NKM zvyšovala povědomí o *Směrnici* a zajistila její dostupnost on-line a dalšími vhodnými způsoby, a to i v národních jazycích. Anglická a francouzská verze by měly být k dispozici u OECD a doporučují se i odkazy na webovou stránku *Směrnice*. Pokud to bude vhodné, budou NKM poskytovat informace o *Směrnici* potenciálním investorům, a to jak zahraničním v dané zemi, tak tuzemským subjektům investujícím v zahraničí.

15. NKM by měla poskytovat informace o postupech, jimiž by se strany měly řídit při podávání specifických případů nebo při odpovědi na tyto případy. Měly by k nim patřit rady o tom, jaké informace jsou nezbytné ke podání specifického případu, požadavky na strany zúčastněné ve specifických případech, včetně zachování mlčenlivosti, a postupy a orientační termíny, jimiž se NKM řídí.

16. Ve snaze zvyšovat povědomí o *Směrnici* budou NKM spolupracovat s různými organizacemi a jednotlivci, mimo jiné s podnikatelskými kruhy, zaměstnaneckými organizacemi, jinými nevládními organizacemi a dalšími zainteresovanými stranami. Tyto organizace mají silný zájem na propagaci *Směrnice* a jejich institucionální sítě nabízejí příležitost k propagaci a v případě, že budou použity, se tak v tomto ohledu značně posílí snahy NKM.

17. Další základní činností, která se od NKM očekává, je reakce na legitimní dotazy. Identifikovány byly tři skupiny, kterým je v tomto ohledu nutné věnovat pozornost: i) jiná NKM (což odpovídá ustanovení Rozhodnutí); ii) podnikatelské kruhy, zaměstnanecké organizace, další nevládní organizace a veřejnost; a iii) vlády nepřístupivších zemí.

Proaktivní činnost

18. V souladu s programem Investičního výboru by NKM měly být v pravidelném styku se sociálními partnery a dalšími zainteresovanými stranami, a to včetně společných jednání, s cílem:

- a) zvažovat nový vývoj a nové trendy související s odpovědným chováním podniků;
- b) podporovat pozitivní přínos, který mohou podniky mít pro hospodářský a sociální pokrok a pokrok v oblasti životního prostředí;

c) účastnit se podle potřeby společných iniciativ s cílem identifikovat a reagovat na rizika nepříznivých dopadů spojených s konkrétními produkty, regiony, sektory či obory.

Vzájemné učení (Peer learning)

19. Kromě přispění k práci Výboru s cílem zvýšit účinnost *Směrnice* se budou NKM podílet i na aktivitách zaměřených na vzájemné učení (*peer learning*). Doporučuje se zejména, aby se zapojovaly do tematických vzájemných hodnocení (*peer reviews*) a dobrovolných hodnocení jinými NKM (*peer evaluations*). Toto vzájemné učení lze provádět formou jednání v rámci OECD nebo formou přímé spolupráce NKM.

Implementace Směrnice ve specifických případech

20. Pokud v konkrétním případě vznikne problém s prováděním *Směrnice*, očekává se, že NKM napomůže k jeho řešení. Tato část prováděcích pokynů poskytuje návod pro NKM, jak řešit konkrétní případy.

21. Účinnost postupů ve specifických případech závisí na tom, že strany, které se procesu zúčastní, budou jednat v dobré víře. Jednání v dobré víře v tomto kontextu znamená včasnou reakci, dodržování mlčenlivosti, je-li to v dané situaci vhodné, zdržení se podávání zkrácených informací o procesu a vyhrožování či přijímání odvetných opatření vůči stranám zúčastněným na procesu a skutečné zapojení se do procesu s cílem nalézt řešení otázek vznesených v souladu se *Směrnici*.

Základní principy pro specifické případy

22. V souladu se základními kritérii funkční ekvivalence by měla NKM ve své činnosti řešit konkrétní případy způsobem, který je:

Nestranný. NKM by měly zajistit nestrannost při řešení specifických případů.

Předvídatelný. NKM by měly zajistit předvídatelnost tím, že budou poskytovat jasné a veřejně dostupné informace o své roli při řešení specifických případů, včetně poskytování „dobrých služeb“, o stadiích procesu řešení specifických případů, včetně orientačních termínů, a potenciální role, kterou mohou NKM hrát při sledování implementace dohod mezi stranami.

Spravedlivý. NKM by měly zajistit, aby strany mohly účastnit procesu za spravedlivých a rovných podmínek, například poskytnutím přiměřeného přístupu k informacím relevantním pro proces.

V souladu se Směrnici. NKM by měly fungovat v souladu se zásadami a standardy zakotvenými ve *Směrnici*.

Koordinace mezi NKM ve specifických případech

23. Obecně řeší problém NKM země, v níž daný problém vznikl. Mezi přistoupiivšími zeměmi budou tyto problémy nejdříve projednány na národní úrovni, a pokud je to vhodné, také na bilaterální úrovni. NKM hostitelské země by mělo konzultovat s NKM domácí země o svých snahách pomoci stranám s řešením jejich problému. NKM domácí země by se mělo snažit poskytnout příslušnou pomoc, a to včas, pokud o to NKM hostitelské země požádá.

24. Pokud vznikají problémy s činností podniku, která probíhá v několika přistoupivších zemích, anebo s činností skupiny podniků organizovaných jako konsorcium, společný podnik nebo v podobné formě a tyto podniky jsou založeny v různých přistoupivších zemích, zúčastněná NKM by se měla poradit o tom, které z nich povede pomoc stranám. NKM mohou při dosahování této dohody požadovat pomoc od předsedy Investičního výboru. Vedoucí NKM by mělo konzultovat s ostatními NKM, která by měla vedoucímu NKM poskytovat příslušnou pomoc, pokud o to požádá. Pokud se strany nedohodnou, mělo by vedoucí NKM vydat konečné rozhodnutí na základě konzultace s ostatními NKM.

Úvodní posouzení

25. Při provádění úvodního posouzení, zda si vzniklý problém zasluhuje další zkoumání, bude muset NKM rozhodnout, zda je problém vznášen v dobré víře a je relevantní pro provádění *Směrnice*. V tomto kontextu bude NKM posuzovat:

- identitu dotčené strany a její zájem na věci
- zda je problém podstatný a je podložený
- jestli se zdá, že existuje spojitost mezi činností podniku a problémem vzniklým ve specifickém případě
- relevance platného práva a procesů, včetně soudních rozhodnutí
- jak se řeší nebo řešily podobné otázky ve vnitrostátním nebo mezinárodním řízení
- zda posouzení specifické otázky přispěje k účelu a účinnosti *Směrnice*

26. Při posuzování závažnosti problému jiných vnitrostátních nebo mezinárodních řízení, která paralelně řeší podobné otázky jako podaný specifický případ, by NKM nemělo rozhodnout, že si problém nezasluhuje další zkoumání, jen proto, že bylo nebo je vedeno paralelní řízení anebo že tohoto řízení mohou strany využít. NKM by mělo posoudit, zda nabídka dobrých služeb může pozitivně přispět k řešení vzniklého problému a nebude závažnou překážkou pro některou ze stran zúčastněných na tomto paralelním řízení nebo zda tím nedojde k pohrdání soudem. Při tomto hodnocení mohou NKM posuzovat zavedenou praxi mezi ostatními NKM, a pokud je to vhodné, rovněž konzultovat s ostatními institucemi, u nichž paralelní jednání probíhá nebo může probíhat. Strany by rovněž měly NKM při posuzování těchto záležitostí pomáhat tím, že jim poskytnou relevantní informace o paralelním řízení.

27. Po úvodním posouzení NKM zúčastněným stranám odpoví. Pokud NKM rozhodne, že problém si další zkoumání nezasluhuje, informuje strany o důvodech svého rozhodnutí.

Poskytování pomoci stranám

28. Pokud vzniklý problém zasluhuje další zkoumání, projedná jej NKM se zúčastněnými stranami a nabídne jim své dobré služby ve snaze neformálně přispět k jeho vyřešení. Pokud je to relevantní, řídí se NKM postupy stanovenými v odstavcích C-2a) až C-2d). To může znamenat požádat o radu příslušnou instituci či zástupce podnikatelských kruhů, zaměstnaneckých organizací, jiných nevládních organizací a jiné odborníky. K vyřešení problému mohou přispět i konzultace s NKM v jiných zemích nebo vyhledání rady v otázkách týkajících se interpretace *Směrnice*.

29. Při poskytování dobrých služeb a pokud je to relevantní pro danou problematiku, NKM nabídne nebo zajistí přístup ke konsenzuálním a nekonfliktním prostředkům, například konciliaci nebo mediaci, s cílem pomoci při řešení dané otázky. V souladu s obecnou praxí v oblasti konciliace a mediace se tyto postupy používají pouze po dohodě zúčastněných stran a pokud se strany zaváží se procesu účastnit v dobré víře.

30. Pokud NKM nabízí dobré služby, může přijímat kroky k ochraně totožnosti zúčastněných stran, existují-li silné důvody k přesvědčení, že sdělení těchto informací by poškodilo jednu nebo více stran. To může zahrnovat okolnosti, kdy může být nezbytné nesdělřit totožnost strany nebo stran zúčastněnému podniku.

Ukončení procesu

31. Očekává se, že NKM výsledky řízení ve specifických případech vždy sdělují veřejně v souladu s odstavci C-3 a C-4 Prováděcích pokynů.

32. Pokud NKM po provedení úvodního posouzení rozhodne, že problém vzniklý ve specifickém případě nezasluhuje další zkoumání, učiní po konzultaci se zúčastněnými stranami veřejné prohlášení, přičemž vezme v úvahu potřebu zachovat mlčenlivost o citlivých obchodních záležitostech a dalších informacích. Je-li NKM na základě výsledků přesvědčeno, že by nebylo vhodné sdělovat veřejně totožnost strany v prohlášení o jeho rozhodnutí, může prohlášení sepsat tak, aby totožnost strany ochránilo.

33. NKM může rovněž zveřejnit své rozhodnutí o tom, že problém zasluhuje další zkoumání a svou nabídku dobrých služeb pro zúčastněné strany.

34. Dohodnou-li se zúčastněné strany na řešení vzniklého problému, měly by ve své dohodě řešit i to, jak a do jaké míry bude obsah dohody zveřejněn. NKM po konzultaci se stranami zveřejní zprávu o výsledcích řízení. Strany se mohou rovněž dohodnout, že požádají NKM o pomoc při následné implementaci dohody a NKM ji může poskytnout za podmínek, které si se stranami dohodne.

35. Pokud se zúčastněné strany o vzniklém problému nedohodnou anebo pokud NKM zjistí, že jedna nebo více stran specifického případu není ochotna se zapojit či postupovat v dobré víře, vydá NKM prohlášení a učiní příslušná doporučení k implementaci *Směrnice*. Tento postup jasně stanoví, že NKM vydává prohlášení, i když se domnívá, že specifická doporučení nejsou požadována. V prohlášení by měly být uvedeny zúčastněné strany, předmět sporu, datum, kdy byl problém k NKM vznesen, případná doporučení NKM a jakákoliv další sdělení, které NKM považuje za vhodné uvést k důvodům, proč řízení nevedlo k dosažení dohody.

36. NKM by mělo dát stranám příležitost vyjádřit se k návrhu prohlášení. Jde však o prohlášení NKM a je na NKM, aby se rozhodlo, zda své prohlášení v reakci na připomínky stran změní. Pokud NKM dává stranám doporučení, za určitých okolností může být vhodné, aby NKM sledovalo, jak budou strany na doporučení reagovat. Pokud NKM považuje za vhodné sledovat provádění svých doporučení, mělo by prohlášení NKM uvádět i časový rámec tohoto sledování.

37. Prohlášení a zprávy o výsledcích řízení zveřejňované NKM by mohly mít význam pro správu státních programů a politik. Aby byla zajištěna soudržnost politik, doporučuje se, aby NKM informovaly tyto státní instituce o svých prohlášeních a zprávách, pokud budou vědět, že tato jejich prohlášení či zprávy jsou relevantní pro politiku či programy příslušné instituce. Toto ustanovení nijak nemění dobrovolnou povahu *Směrnice*.

Transparentnost a mlčenlivost

38. Transparentnost se považuje za základní zásadu jednání NKM s veřejností (viz výše, odstavec 9 v oddíle o Základních kritériích). V odstavci C-4 Prováděcích pokynů se však uznává, že existují specifické okolnosti, kdy je důležité zachovat mlčenlivost. NKM přijme příslušné kroky na ochranu citlivých obchodních informací. Mlčenlivost by se měla zachovávat i o dalších informacích, například totožnosti osob zúčastněných na řízení, a to v zájmu účinného provádění *Směrnice*. Je zřejmé, že v řízení strany prezentují skutečnosti a argumenty. Je však důležité nalézt rovnováhu mezi transparentností a mlčenlivostí, aby se vybuodovala důvěra v procesy *Směrnice* a podpořilo se její účinné provádění. Odstavec C-4 proto obecně stanoví, že řízení související s implementací budou běžně důvěrná a výsledky běžně transparentní.

Otázky vznikající v nepřístupivších zemích

39. Jak se uvádí v odstavci 2 kapitoly o Pojmech a zásadách, doporučuje se, aby se podniky řídily *Směrnici* všude, kde působí, a braly přitom ohled na konkrétní okolnosti v každé hostitelské zemi.

- Pokud problém související se *Směrnici* vznikne v nepřístupivší zemi, domácí NKM podnikne kroky k seznámení se s danou problematikou. I když vždy nemusí být možné získat všechny relevantní informace nebo svest dohromady zúčastněné strany, NKM přesto může v rámci možností usilovat o dotazování a provádění dalších zjišťovacích úkonů. Příkladem takových kroků může být kontaktování vedení podniku v domácí zemi a podle okolností i velvyslanectví a státních úředníků v nepřístupivší zemi.
- Implementaci *Směrnice* ve specifických případech může v porovnání s nepřístupivšími zeměmi ztížit konflikt se zákony, vyhláškami, pravidly a politikami hostitelské země. Jak bylo uvedeno v komentáři ke kapitole o Obecných postupech, *Směrnice* sice v mnoha případech jde nad rámec práva, avšak jejím účelem a smyslem není postavit podnik do situace, kdy musí řešit rozporuplné požadavky.
- Zúčastněné strany musí být upozorněny na omezení doprovázející provádění *Směrnice* v nepřístupivších zemích.
- Otázky týkající se *Směrnice* ve vztahu k nepřístupivším zemím mohou být projednány i na schůzkách NKM s cílem získat odborné znalosti řešení otázek v nepřístupivších zemích.

Orientační termíny

40. Řízení ve specifickém případě má tři fáze:

1. *Úvodní posouzení a rozhodnutí, zda stranám nabídnout „dobré služby“ jako pomoc*: NKM by se mělo snažit úvodní posouzení provést do tří měsíců, i když může být nutná delší doba na získání informací pro informované rozhodnutí.

2. *Pomoc stranám v jejich snaze vyřešit vzniklý problém:* Pokud NKM rozhodne nabídnout své „dobré služby“, mělo by se snažit zajistit včasné vyřešení problému. Uznává se, že postup s použitím „dobrých služeb“, včetně mediace a konciliace, v konečném důsledku závisí na zúčastněných stranách, a NKM by proto po konzultaci se stranami mělo stanovit přiměřené termíny pro jednání stran o řešení vzniklého problému. Pokud se v dané lhůtě nedohodnou, mělo by se NKM poradit se stranami o účelnosti jeho další pomoci těmto stranám; dojde-li NKM k závěru, že pokračování procesu pravděpodobně nebude účelné, mělo by proces uzavřít a vypracovat o tom prohlášení.

3. *Uzavření řízení:* NKM by mělo vydat své prohlášení či zprávu do tří měsíců od uzavření řízení.

41. Obecně platí, že by se NKM měla snažit proces dokončit do 12 měsíců od přijetí podání ve specifickém případě. Uznává se, že tento termín může být nutné prodloužit, budou-li to vyžadovat okolnosti, například pokud problém vyvstane v nepřístupivší zemi.

Podávání zpráv Investičnímu výboru

42. Podávání zpráv bude důležitou povinností NKM, která rovněž napomůže vybudovat vědomostní základnu a klíčové kompetence pro podporu účinnosti *Směrnice*. V tomto světle budou NKM podávat zprávy Investičnímu výboru tak, aby mohl do Výroční zprávy o *Směrnici* OECD zahrnout informace o všech specifických případech, které vznesly strany, včetně těch, u nichž probíhá úvodní posouzení, těch, u nichž byly nabídnuty „dobré služby“ a probíhají diskuse, i těch, v nichž NKM rozhodlo po základním posouzení své „dobré služby“ nenabízet. Při podávání zpráv o implementační činnosti ve specifických případech se NKM řídí zásadami transparentnosti a mlčenlivosti obsaženými v odstavci C-4.

II. Komentář k Prováděcím pokynům pro Investiční výbor

43. Prováděcí pokyny k Rozhodnutí Rady stanoví další pokyny pro Výbor při výkonu jeho povinností, včetně:

- Výkonu povinností účinně a rychle
- Posuzování žádostí NKM o pomoc
- Pořádání výměn názorů o činnosti NKM
- Zajištění možnosti vyhledávat poradenství mezinárodních partnerů a dalších odborníků

44. Nezávazná povaha *Směrnice* brání Výboru v tom, aby vystupoval jako soudní nebo kvazisoudní orgán. Ani zjištění a prohlášení NKM (kromě otázek interpretace *Směrnice*) by neměla být zpochybňována odvoláním k Výboru. Ustanovení o tom, že Výbor nepřijímá závěry o jednání jednotlivých podniků, obsahuje Rozhodnutí samo.

45. Výbor posoudí žádosti NKM o pomoc, mimo jiné v případě pochybností o interpretaci *Směrnice* v konkrétní situaci. V tomto odstavci se odráží odstavec C-2c) Prováděcích pokynů k Rozhodnutí Rady o NKM, který vyzývá NKM, aby požádaly Výbor o radu, pokud mají pochybnosti o interpretaci *Směrnice* v těchto případech.

46. Při jednání o činnosti NKM může Výbor dávat podle potřeby doporučení ke zkvalitnění jejich fungování i pro efektivní provádění *Směrnice*.

47. Doložené podání přistoupivší země, poradního orgánu nebo OECD Watch o tom, že NKM neplní své procesní povinnosti při implementaci *Směrnice* ve specifických případech, posuzuje rovněž Výbor. To doplňuje ustanovení části Prováděcích pokynů týkajících se zpráv NKM o jejich činnosti.

48. Objasňování významu *Směrnice* na vícestranné úrovni zůstává klíčovou povinností Výboru, který tímto způsobem zajišťuje, aby se výklad *Směrnice* v jednotlivých zemích nelišil. Zvažuje se i možnost doloženého podání přistoupivší země, poradního orgánu nebo OECD Watch týkajícího se skutečnosti, zda je interpretace *Směrnice* ze strany NKM v souladu s interpretací Výboru.

49. Výbor může s cílem navázat kontakt s nepřistoupivšími zeměmi v otázkách, které upravuje *Směrnice*, přizvat zainteresované nepřistoupivší země na své schůzky, výroční Kulaté stoly o odpovědnosti podniků a na schůzky týkající se specifických projektů o odpovědném chování podniku.

50. A konečně, Výbor se může obrátit na odborníky, kteří se budou zabývat řešením širší problematiky (například dětské práce nebo lidských práv) či jednotlivých otázek a podávat o tom zprávy, nebo zvyšováním účinnosti prováděcích procesů. Za tímto účelem by Výbor mohl požadovat expertizy vlastních odborníků OECD, mezinárodních organizací, poradních orgánů, nevládních organizací, vědeckých pracovníků a dalších osob. Rozumí se, že se nestane panelem pro řešení jednotlivých otázek.